

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Tekortgeschoten

Een schematische weergave
van problemen en oorzaken bij
(de aanpak van) wapens onder jongeren

Inhoudsopgave

Wat is de aard van deze rapportage?	3
Wat is een probleem- en oorzakenschema en welke staan in deze rapportage?	4
Problemen en oorzaken bij (de aanpak van) wapens onder jongeren	6
Overzichtsplaat: Incidenten rondom wapens en jongeren die de samenleving raken	7
A. Er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren	11
Er zijn push- en pullfactoren die jongeren naar het bezitten, dragen en gebruiken van wapens drijven	14
Er is sprake van een kwetsbare positie bij jongeren en er zijn geen gelijke kansen	23
B. Er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren	32
Er zijn problemen in de keten, onderwijs en opvoeding	36
Er zijn problemen bij het preventief, proactief en repressief optreden	44
Probleemversterkers bij (de aanpak van) wapens onder jongeren	50
Spots: Wapenproblematiek onder jongeren in het licht van praktijkervaringen	66

Wat is de aard van deze rapportage?

Voor u ligt een probleem- en oorzakenanalyse over incidenten rondom wapens en jongeren die de samenleving raken.

We zijn gestart vanuit de hypothese dat organisaties uit verschillende domeinen, die een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling en veiligheid van jongeren, er nog onvoldoende in slagen om grip te krijgen op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren en daarmee incidenten met wapens onder jongeren te voorkomen of hierop adequaat te reageren. De incidenten raken de samenleving en hebben een negatieve invloed op de veiligheidsbeleving. Ook de impact op betrokken jongeren (slachtoffers en daders) en hun omgeving kan verregaande gevolgen hebben.

De probleem- en oorzakenanalyse geeft inzicht in het oorzakelijk complex van factoren die bijdragen aan het ontstaan van dergelijke incidenten alsmede in het bezitten en dragen van wapens onder jongeren. Het is een volgende stap in het verkennen wat er op het Actieplan Wapens en Jongeren nog nodig is om de deelnemers en andere bij de problematiek betrokken partijen met concrete acties handvatten te bieden om de problematiek rondom wapens en jongeren te beteugelen, waarvan de bloemlezing 'Ontwapenend' de eerste opbrengst was.

De probleem- en oorzakenanalyse is gebaseerd op zowel de citaten over problemen en oorzaken uit de bloemlezing, als de inbreng die we van stakeholders hebben gekregen bij het reflecteren hierop. Net als de bloemlezing staat ook dit document niet op zichzelf, maar vormt het, samen met feiten en cijfers, de basis voor de volgende stap: het opstellen van een visiedocument en een doelenboom. Meer informatie over de methodiek van opgavegericht werken en de stappen in de aanpak kunt u lezen in de bloemlezing.¹

Focus op problemen en oorzaken, niet op wat al goed gaat.

Binnen de methodiek van opgavegericht werken binnen het Beleidskompas wordt allereerst een goed beeld gecreëerd van de problematiek en achterliggende oorzaken, om zo een stevige

analytische basis te hebben voor het bepalen van interventies. In de consultatiegesprekken die we hiertoe hebben gevoerd, zijn experts en jongeren dan ook bevraagd over problemen ten aanzien van wapenproblematiek onder jongeren, én de oorzaken die volgens hen hieraan ten grondslag liggen. Dit document is een vertaling hiervan in probleem- en oorzakenschema's.

Door deze focus op problemen en oorzaken zou het beeld kunnen ontstaan dat er niets goed gaat. Natuurlijk is dit niet het geval. Veel gaat al goed. Er worden al vele incidenten voorkomen met de inzet van interventies door verschillende partijen. Ook zijn er veel inspanningen op het daadwerkelijk bereiken van jongeren, bijvoorbeeld door de inzet van het jongerenwerk. Naast repressief optreden zijn er veel gevallen waar er preventief en proactief ingegrepen wordt bij jongeren. Dit document gaat hier echter niet over. Om de problematiek zoals verwoord door de geconsulteerden zo zuiver mogelijk weer te geven, is ervoor gekozen om de bewoordingen van de geconsulteerden niet te wijzigen of te nuanceren.

De ervaring leert dat in een kwalitatief goede analyse van het probleem zeker 80% van de oplossing besloten zit. Het is dus de moeite waard om voor nu te focussen op daar waar het niet goed gaat, zodat we daaruit af kunnen leiden waar verbeteringen nodig en mogelijk zijn. Meer over de functie van probleem- en oorzakenschema's leest u in het volgende hoofdstuk.

Focus op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren.

Voor de probleem- en oorzakenanalyse hebben we ons in de eerste plaats gericht op wapenproblematiek onder jongeren tot 23 jaar. Het kan dus zowel gaan om jongeren die niet tot weinig te maken hebben met wapenproblematiek als om jongeren met risicofactoren, doorgroeiers of jongeren die er al diep inzitten. Door veel stakeholders is tevens uitgebreid ingegaan op het belang van preventie voor het voorkomen van wapenproblematiek onder jongeren. Er is bij hen ook aandacht voor repressie, maar zij benadrukken naast preventie vooral nut en noodzaak van een proactieve aanpak. Daarmee beslaat de scope van de probleemverdieping betrokkenen, zoals jongeren, ouders, onderwijsinstellingen, maar ook het zorg- en sociaal domein en partijen binnen het bestuurs- en strafrecht in elk (voor)stadium van wapenproblematiek onder jongeren.

Initieel bevatte de scope van de analyse geen explosieven of vuurwerk, maar met name steek-, slag-, stoot- en vuurwapens. Echter is door de geconsulteerden het fenomeen explosies vaak benoemd waardoor we ervoor gekozen hebben geen afbakening aan te brengen in het soort wapens in deze probleem- en oorzakenanalyse. Dit om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van het achterliggende oorzakelijk complex van wapenproblematiek onder jongeren.

¹ Bloemlezing 'Ontwapenend - Inzicht in wapenproblematiek onder jongeren vanuit het perspectief van de jeugd en experts', [Ontwapenend | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).

Wat is een probleem- en oorzakenschema en welke staan in deze rapportage?

Een probleem- en oorzakenanalyse is een schematische weergave van een oorzakelijk complex achter een probleem. In dit geval hebben we te maken met de problematiek rondom wapens en jongeren. Problemen zijn er niet zomaar, daar liggen oorzaken onder. De schema's van deze analyse vormen met elkaar een weergave van het complex van problemen en oorzaken.

Waarom dient het?

Een probleem- en oorzakenanalyse is als het ware een röntgenfoto van de problematiek. Die röntgenfoto stelt het Rijk in staat om samen met betrokken partners af te wegen op welk niveau in het schema interventies nuttig en noodzakelijk zijn en geeft onderbouwing aan de te maken keuzes. Een probleem- en oorzakenschema is dus (a) een schema dat in alle duidelijkheid aangeeft dat er inderdaad problemen zijn, en dat daarmee voorkomt dat betrokken partijen de kop in het zand kunnen steken, en (b) een instrument om te bepalen en aan te geven op welk gebied er ingegrepen kan worden.

Op basis van het probleem- en oorzakenschema wordt bekeken waar aangrijpingspunten voor oplossingen liggen en wordt er via diverse stappen inzicht verworven in wat er nog nodig is op het Actieplan Wapens en Jongeren om de partners van de juiste handvatten te voorzien in de aanpak van wapenproblematiek onder jongeren.

Waar komt de tekst in de schema's vandaan?

Zowel de schema's als de toelichtende teksten zijn een geabstraheerde weergave van alle citaten die zijn verkregen in de consultatieronde en de verbanden daartussen. Dat betekent dat de basis gelegen is in de opvattingen, kennis en ervaringen van de experts en jongeren die wij geconsulteerd hebben en die vanuit verschillende invalshoeken op het vraagstuk gereflecteerd hebben.

Het opstellen van een probleem- en oorzakenanalyse is een soort puzzel. Met alle citaten in de hand hebben we verbanden geïdentificeerd en verschillende mogelijkheden voor ordening uitprobeerde. Een eerste versie van het probleem- en oorzakenschema hebben we voor commentaar voorgelegd aan de stakeholders die deel hebben genomen aan de consultatie en overige betrokkenen. Dat heeft geleid tot enkele aanpassingen. Uiteindelijk zijn we gekomen tot de schema's zoals die in deze analyse terug te vinden zijn.

Wanneer men werkt met letterlijke input van geraadpleegde personen is het niet altijd even gemakkelijk om oorzaak-gevolgrelaties tussen de citaten helder te maken. De zinnen sluiten namelijk niet altijd even logisch op elkaar aan. Maar liever dicht bij de input van de sleutelfiguren blijven, dan zelfverzonnen oorzakenanalyses maken.

Dit laat altijd een bepaalde marge voor discussie. Sommige uitspraken zouden bijvoorbeeld op meerdere plekken kunnen staan. Desalniettemin leggen de schema's wel de kern van de problematiek bloot en geven ze inzicht in de verschillende terreinen waar aangrijpingspunten liggen voor verandering. En juist in dit overkoepelende beeld dat de veelomvattendheid van het probleem laat zien, ligt de meerwaarde van deze analyse.

Na elk schema volgen de achterliggende citaten uit de bloemlezing 'Ontwapenend' die aan dat schema ten grondslag liggen.

Hoe leest u de schema's?

Een probleem- en oorzakenschema is in de meeste gevallen van onder naar boven opgebouwd van dieperliggende oorzaken naar uiteindelijke symptomen. Een probleem- en oorzakenschema leest u daarom in beginsel van onder naar boven, omdat de diepst liggende oorzaken onderaan staan. Soms is er geen sprake van een duidelijk oorzakelijk verband maar wel van een inhoudelijke samenhang. In dat geval is het schema niet van onder naar boven opgebouwd maar bevat het losse elementen die elkaar inhoudelijk raken.

Waar zitten welke aangrijpingspunten voor verbetering?

Zoals gezegd kunnen de schema's een functie vervullen bij het kiezen van aangrijpingspunten voor oplossingsrichtingen. Daarbij geldt dat maatregelen die oorzaken onder in de schema's elimineren, het meest effectief en duurzaam zullen zijn. Naarmate men lager in het schema intervenieert, komt men immers dicht bij de dieperliggende, fundamentele oorzaken. Acties gericht op problemen die ergens boven in de schema's staan, hebben veel meer het karakter van symptoombestrijding.

Het is echter niet altijd haalbaar om diep in te grijpen in het oorzakelijk complex. Op de diepst liggende lagen is de kans groter dat men oorzaken aantreft die ofwel niet meer hersteld kunnen worden, ofwel zoveel kosten om aan te pakken dat de baten daar niet tegen opwegen. Daar vindt (politieke) haalbaarheid haar ondergrens. In zulke gevallen is het soms onvermijdelijk om meer aan de kant van symptoombestrijding te gaan zitten. Het streven moet natuurlijk wel steeds zijn om zo diep als mogelijk in te grijpen, omdat daar het fundamentele en principiële werk ligt.

De schema's laten zien dat de sleutel tot verandering in handen van zeer veel verschillende actoren binnen en buiten de overheid ligt.

Welke schema's treft u aan in deze analyse?

Het eerste schema, 'Incidenten rondom wapens en jongeren die de samenleving raken', is een overzichtsschema van de problematiek. Het toont de diverse probleemvelden die in de problematiek van wapens onder jongeren een rol spelen. Daarna volgt een aantal schema's die inzoomen op die diverse probleemvelden. Achtereenvolgens komen aan bod:

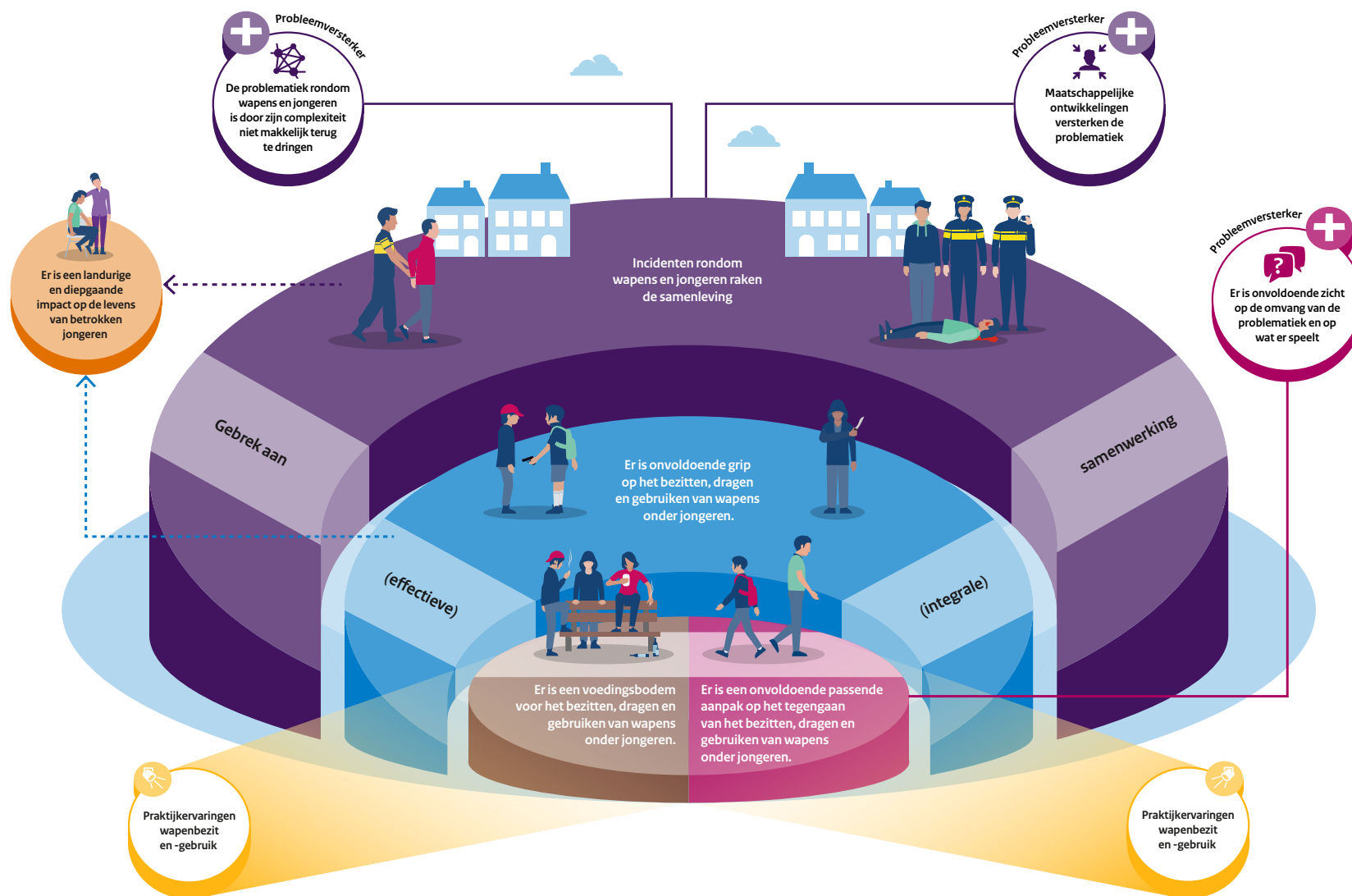
- probleemgebieden in de voedingsbodem;
- probleemgebieden in de aanpak;
- drie probleemversterkers;
- praktijkervaringen van de geconsulteerde experts en jongeren met het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren uitlichten. De analyse kan worden gelezen in het licht van de praktijkervaringen.

In dit rapport staan de schema's steeds eerst; de toelichtende tekst bevindt zich eronder en tot slot vindt u de citaten waarop de schema's zijn gebaseerd.

Problemen en oorzaken

bij (de aanpak van) wapens onder jongeren

Overzichtsplaat: Incidenten rondom wapens en jongeren die de samenleving raken

Het eerste schema is een overzichtsplaat van de gehele problematiek rondom wapens en jongeren en de daaruit voortkomende incidenten die de samenleving raken.

De kern van het probleem: er is onvoldoende grip op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren.

Het gebrek aan grip in de blauwe ring leidt tot de in de paarse ring weergegeven incidenten. Zowel het gebrek aan grip als de incidenten kunnen op hun beurt weer leiden tot een langdurige en diepgaande impact op de levens van betrokken jongeren en hun omgeving (de oranje munt). Een voorbeeld hiervan is detentieschade die jongeren in gevangenissen kunnen oplopen. Een stippellijn betekent dat het kan zijn dat het een leidt tot het ander, maar dat het niet altijd zo hoeft te zijn of voorkomt.

Waar schuurt het concreet?

Het gebrek aan grip komt voort uit de twee halve munten. Aan de ene kant is er een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren (A. bruine helft van de munt). Aan de andere kant is er een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens (B. roze helft van de munt) waardoor met de huidige aanpak de doelgroep onvoldoende wordt bereikt (B.1).

In de overzichtsplaat staan twee halve munten (deelproblemen) en twee ringen waarvan de blauwe een deelprobleem is en de paarse het hoofdprobleem is. Door deze vier problemen loopt een rode draad van 'het gebrek aan effectieve integrale samenwerking'. Het gebrek aan effectieve en/of integrale samenwerking komt namelijk in alle vier de problemen terug.

Het gebrek aan effectieve en/of integrale samenwerking in de keten, maar ook met onderwijsinstellingen, ouders/verzorgers en de jongeren zelf belemmert de aanpak. Door het gebrek aan (effectieve) (integrale) samenwerking kunnen de partijen hun werk niet goed doen. Er wordt langs elkaar heen gewerkt door onvoldoende afstemming en het niet (vaak genoeg) delen van kennis. Hierdoor is er onvoldoende zicht op de problematiek van de jongere(n) in kwestie wat maakt dat het mede door een gebrek aan regie niet lukt om passende hulp/zorg te bieden. Voorop staat dat politie of gemeenten en andere betrokkenen de problematiek rondom wapens en jongeren niet alleen oplossen. Dat kan enkel in gezamenlijkheid.

De drie deelproblemen en het hoofdprobleem geven aan waar het concreet schuurt in het terugdringen van wapenproblematiek onder jongeren. Dat zit dus zowel in de voedingsbodem (A.) als in het gebrek aan een passende aanpak op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens door jongeren (B.) dat uitmondt in onvoldoende grip op de problematiek waardoor er incidenten rondom wapens en jongeren zijn die de samenleving raken.

In het vervolg van deze analyse wordt op elk van deze problemen nader ingezoomd en gekeken naar het achterliggende oorzakelijk complex.

Probleemversterkers: de roze en twee paarse omliggende munten

De problemen die in de halve munten en ringen zijn aangegeven, kunnen nog eens versterkt worden door een drietal krachtenvelden die elk op hun eigen wijze doorwerken in de problematiek.

- Er is onvoldoende zicht op de omvang van de problematiek en wat er speelt.
- De problematiek rondom wapens en jongeren is door z'n complexiteit niet makkelijk terug te dringen.
- Er zijn maatschappij brede ontwikkelingen die ook hun weerslag hebben in de problematiek rondom wapens en jongeren.

Ook hierop wordt later in deze analyse meer uitgebreid ingegaan.

De gele spots

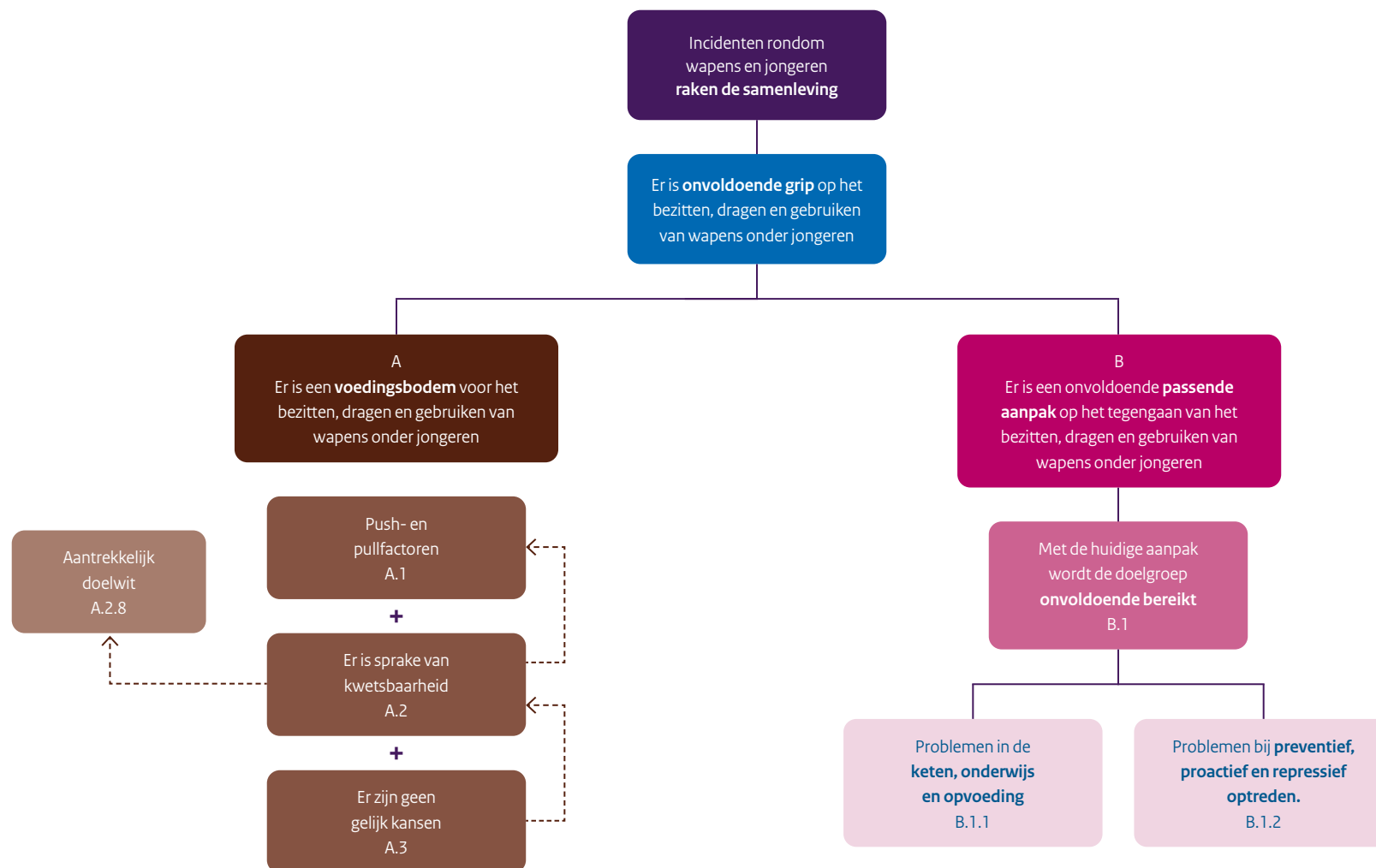
Tenslotte zijn er gerelateerd aan de vier hoofdproblemen een tweetal gele spots, die praktijkervaringen van de geconsulteerde experts en jongeren met het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren uitlichten. De analyse kan worden gelezen in het licht van de praktijkervaringen.

Het supersymptoom: de paarse ring

De bruine helft van de munt 'er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren' samen met de roze helft van de munt 'er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan hiervan' leidt tot het probleem in de blauwe ring dat 'er onvoldoende grip op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren' is. Dit tezamen met de rode draad van 'het gebrek aan (effectieve) (integrale) samenwerking' en de probleemversterkers draagt er allemaal aan bij dat het onvoldoende lukt om de maatschappelijke schade – het bovenliggende probleem/supersymptoom – doordat er incidenten zijn rondom wapens en jongeren die de samenleving raken, de paarse ring, te voorkomen.

De volgende bladzijde bevat een vereenvoudigde weergave van de overzichtsplaat. In deze vereenvoudiging, waar de kleuren van de genoemde problemen en oorzaken corresponderen met die van de eerder getoonde overzichtsplaat, worden de verhoudingen van de verschillende problemen en oorzaken tot elkaar duidelijk weergegeven, en verschillende (deel)problemen gelabeld.

Schematische weergave van de overzichtsplaat

Citaten

Er is onvoldoende grip op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Er is geen grip op het probleem.

De richting over hoe je het wapenprobleem adequaat kunt oplossen ontbreekt.

Er is een gebrek aan (effectieve) (integrale) samenwerking

Politie kan het niet alleen.

Gebrek aan effectieve samenwerking belemmert de aanpak van problemen.

Als je een concrete begrenzing had: dit is het gebied, scholen, politie, hebben dezelfde begrenzing en houden zich aan dit gebied. Deze ongelukkige samenwerking waar partijen naar elkaar kijken; jij bent verantwoordelijk en jij zal iets moeten doen, dat is niet helpend. Dus als je het hebt over belemmeringen, hebben we het over een goede systeembelemmering.

We leggen constant de problemen neer bij de doelgroep, maar wat is er veranderd in onze wereld, in de professionele wereld? Wat doen wij niet goed ten opzichte van dit?

Die verharding van de cultuur onderling tussen jongeren vind ik echt wel iets van de afgelopen 1-2 jaar.

Het samenwerken in de aanpak van jeugdgroepen is erg moeilijk.

Er is een langdurige en diepgaande impact op de levens van betrokken jongeren

Het is een probleem van iedereen, er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor onze jeugd.

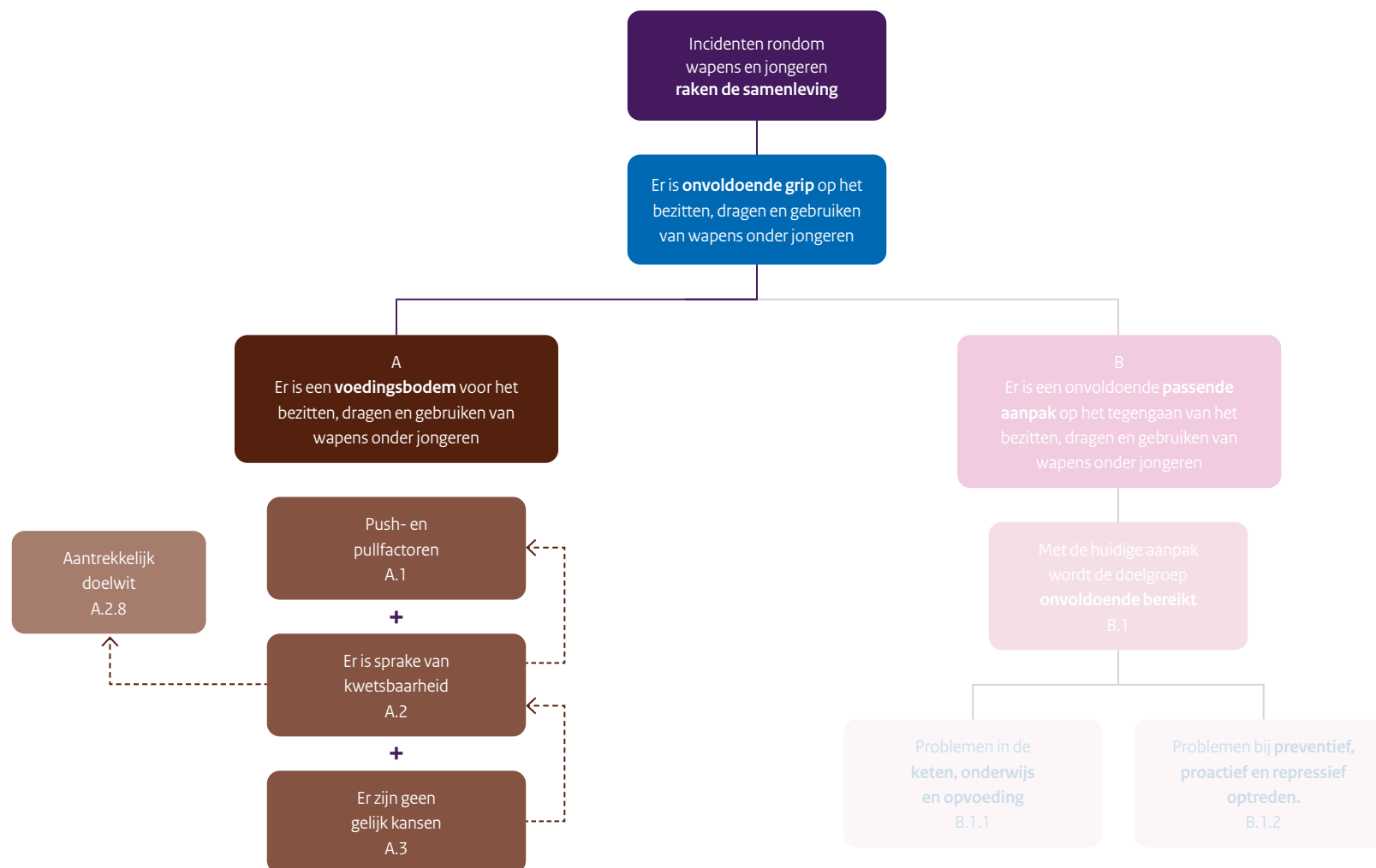
Heb ook oog voor detentieschade, jongeren leren in de gevangenis zogenaamd 'het vak van boef', maar jongeren en hun omgeving raken ook beschadigd.

A. Er is een voedingsbodem

voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens
onder jongeren

Overzicht voedingsbodem

De linkerhelft van dit schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter het deelprobleem in de bruine helft van de munt: 'Er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren'.

Een combinatie van push- en pullfactoren (A.1), de kwetsbare positie bij jongeren (A.2) en het gebrek aan gelijke kansen (A.3) maken dat er sprake is van een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren (A). Hierbij kan de kansenongelijkheid leiden tot een kwetsbare positie en kan de kwetsbare positie leiden tot push- en pullfactoren en het zijn van een aantrekkelijk doelwit voor de criminaliteit (A.2.8).

Dit alles tezamen leidt tot de conclusie dat er een voedingsbodem is voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren.

In de volgende schema's zullen we de afzonderlijk deelproblemen en -oorzaken voor een voedingsbodem verder uitlichten.

Citaten

Er zijn drie groepen wapenbezitters en degenen die het wapen alleen bezitten zijn niet het probleem, maar wel zij die wapens dragen en gebruiken.

Het beschikbaar hebben van wapens is geen probleem, maar het dragen ervan, zeker in risicolocaties waar veel jongeren bij elkaar komen, want de kans op escalatie is daar aanwezig.

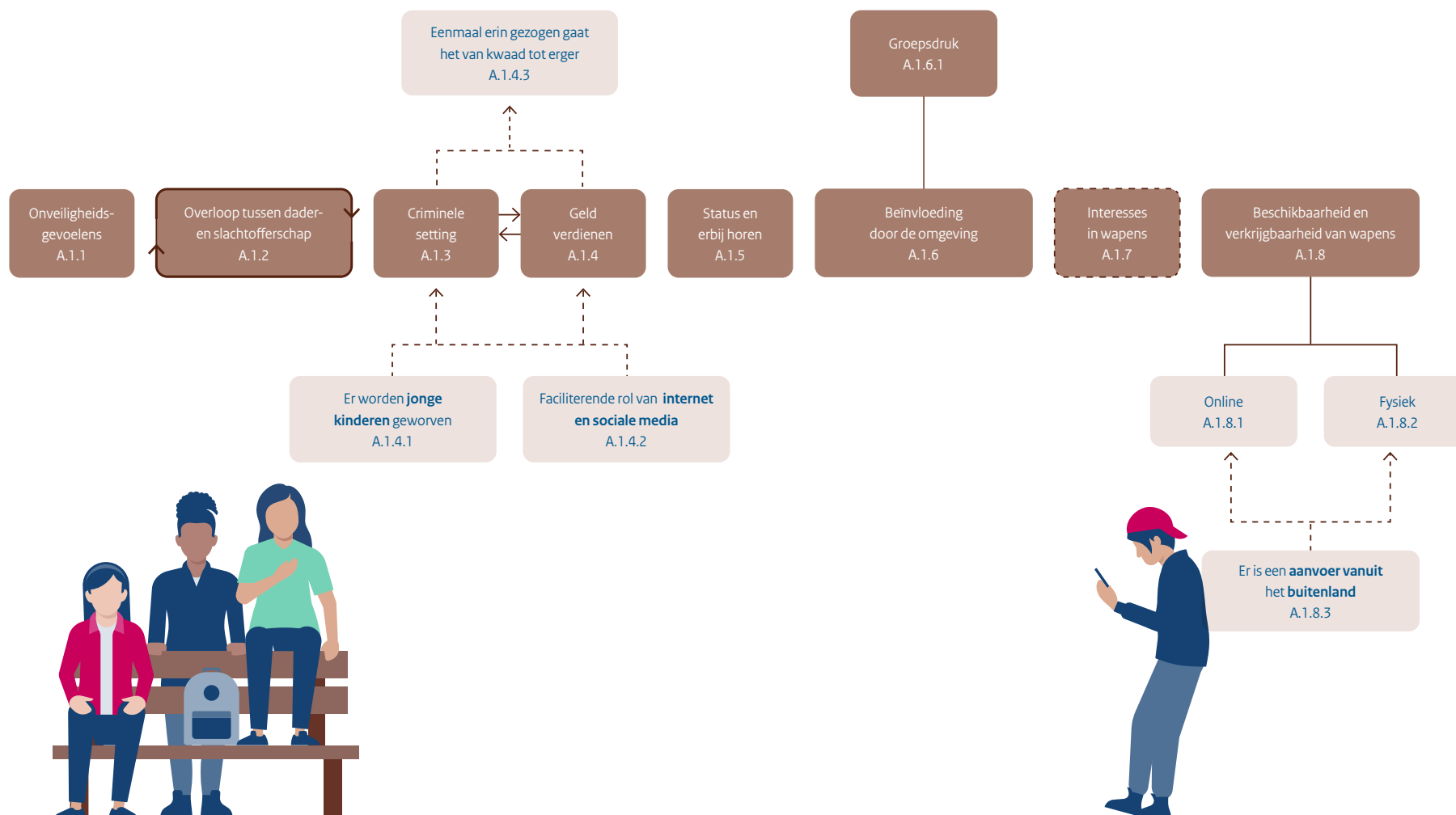
Het ligt vaak bij het individu die beslist om iets wel of niet te doen.

Het is een optelsom van peergroep, een bepaalde vriendengroep, je wordt beïnvloed, weinig perspectief met school, leer- en arbeidsmarkt, een bepaald straatgedrag.

Er zijn push- en pullfactoren die jongeren naar het bezitten, dragen en gebruiken van wapens drijven ^{A.1}

Er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Dit schema visualiseert de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter het subprobleem: 'Push- en pullfactoren op jongeren' als onderdeel van de voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren.

De push- en pullfactoren zijn factoren die eraan (kunnen) bijdragen dat jongeren zich bewapenen. Dit kan ook een samenspel van verschillende factoren zijn.

De meest voorkomende factor van wapenproblematiek onder jongeren is **onveiligheidsgevoelens**. Jongeren voelen zich niet veilig en trachten dat gevoel door zich te bewapenen te verminderen of weg te nemen.

Hierin ligt een paradox besloten. Er bestaat bij jongeren in het kader van wapengeweld namelijk een **overloop tussen slachtoffer- en ouderschap**. Jongeren die zelf slachtoffer zijn van wapengeweld hebben meer kans om ouders te worden en vice versa. Door zich uit onveiligheidsgevoelens te bewapenen ontstaat er een vicieuze cirkel van slachtoffer- en ouderschap. Als er geen wapen in het spel is, kan het ook niet gebruikt worden.

Wat ook bijdraagt aan de aantrekkingskracht van bewapening zijn de factoren van **criminele setting en geld verdienen**. Deze twee factoren werken op elkaar in. Het feit dat een jongere geld wil verdienen kan maken dat hij/zij in een criminele setting terecht komt, maar het feit dat een jongere in een criminele setting zit, kan er ook toe leiden dat hij/zij daarbinnen ook geld gaat verdienen. Hieruit volgt de conclusie dat er een wisselwerking bestaat tussen de criminele setting en de behoefte om geld te verdienen. Dat neemt niet weg dat de behoefte om geld te verdienen ook een bewuste keuze kan zijn die volledig los staat van een criminele setting.

Onder deze beide problemen ligt de **faciliterende rol van internet en sociale media**. Op bijvoorbeeld apps als Telegram en Snapchat worden jongeren benaderd voor bepaalde criminele klusjes zoals explosieven plaatsen of drugs vervoeren. Het tweede veelvuldig door de geconsulteerden benoemde onderliggende probleem van de criminele setting en geld verdienen is dat er via internet en sociale media platformen **jonge kinderen geworven** worden. Zo breiden door het inschakelen van 12-minners de problemen rondom wapenproblematiek zich uit naar de onderbouw van de middelbare scholen en de bovenbouw van de basisscholen. Het gevolg van de criminele setting en het geld verdienen in deze wereld kan zijn dat de afgegleden **jongere erin verstrikt raakt, er niet meer uitkomt** door een afhankelijkheidsrelatie, chantage of bedreiging en zijn/haar situatie van kwaad tot erger gaat.

Verder is de behoefte van jongeren aan **status en erkenning** ook een reden om een wapen te bezitten, dragen of gebruiken. Jongeren willen 'erbij horen' of stoer gevonden worden.

Jezelf bewapenen is voor jongeren in sommige omgevingen een manier om geaccepteerd te worden of een reputatie op te bouwen of te verbeteren. Een factor voor wapenproblematiek onder jongeren is daarmee ook de **beïnvloeding door de omgeving**. Dit kan ook gepaard gaan met **groepsdruk**.

Niet alle redenen voor jongeren om een wapen te bezitten, dragen of gebruiken zijn (direct) problematisch. Zo is het bezitten, dragen en gebruiken van wapens vanuit **interesse** of voor de uitoefening van een hobby van een andere orde. Bijvoorbeeld jongeren die wapens bezitten als verzamelobject of een mes voor scoutingsactiviteiten dragen en gebruiken. Dit staat dus los van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens voor bescherming of criminele doeleinden. Het gaat uitdrukkelijk om een andere groep jongeren dan degenen met risicofactoren voor of al betrokken (dreigen te raken) bij wapenproblematiek. Desalniettemin is interesse een reden om een wapen te bezitten, dragen of gebruiken en dat moedigen we in beginsel niet aan bij jongeren. Een voorbeeld hierbij is wapens 3D-printen uit een interesse voor techniek. Het is simpelweg zo dat geen wapen bezitten of dragen ook betekent dat het niet (gewelddadig) gebruikt kan worden. Daarom maakt interesse in wapens toch onderdeel uit van deze probleem- en oorzakenanalyse.

Tot slot is de grote **beschikbaarheid en gemakkelijke verkrijgbaarheid van wapens** een factor die jongeren beweegt om zich te bewapenen. Als een wapen makkelijker voorhanden is dan wordt de stap om er eentje aan te schaffen kleiner. Aan de ene kant zijn wapens in winkels of de keukenla (**fysiek**) beschikbaar en aan de andere kant biedt het internet en apps als Telegram (**online**) een snelle en gemakkelijke weg naar het aanschaffen van een wapen.

Onder de fysieke en online beschikbaar- en verkrijgbaarheid van wapens hangt een mogelijke dieperliggende oorzaak: **de aanvoer vanuit het buitenland**. Het kan dat het wapen van een jongere uit het buitenland komt. Zo komen er veel wapens vanuit oorlogsgebieden al dan niet omgebouwd terug en is de beschikbaarheid in de buurlanden simpelweg te gemakkelijk.

Citaten

Onveiligheidsgevoelens ^{A.1.1}

Ik kan mij voorstellen dat mensen messen dragen om zich te beschermen. Ik heb 's nachts een telefoon in de hand om te doen alsof ik aan het bellen ben.

Ik zie in Amsterdam-Zuidoost ook wel jongeren die niet per se het slechte pad op gaan, maar uit veiligheidsoverweging een wapen op zak hebben. Ze willen eigenlijk niemand daarmee te lijf gaan, maar ze willen vooral zichzelf er mee verdedigen.

Soms voor bescherming [wapens dragen door jongeren]. Dat is een illusie.

Jongeren voelen zich niet veilig in bepaalde wijken, dus gaan ze maar met een wapen lopen, want dan worden ze niet overvallen denken ze.

Er is een grote groep jongeren die vindt dat zij zichzelf moeten beschermen en bewapenen vanuit angst, dit doen met een wapen is de enige manier in hun ogen.

Het is een soort levensverzekering, denk ik. Als je geen wapen bij je hebt dan ben je eigenlijk de sjaak.

Een jongere denkt: ik draag 'm [wapen] bij me want ik voel me niet veilig of anders ben ik weer de pineut.

Als je het [een wapen] niet bij je hebt, doe je gewoon niet mee, je bent een risico voor jezelf. Dan neem je het maar mee, zonder dat je de intentie hebt om het te gebruiken. Maar als je dan bedreigd wordt, dan is eigenlijk de neiging wel heel groot.

Vaak dragen jongeren wapens voor angst voor anderen.

Vanuit de angst doen ze vaak van alles, ook verbaal.

Enkele jongeren die een wapen hebben gedragen doen het uit onveiligheidsgevoelens of dat ze het horen in de media dat Zuidoost gevaarlijk is en je elk moment neergestoken kan worden en het dus onveilig is en dus gaan ze het dragen.

Veelal is angst een reden om een wapen te dragen. Stel er gebeurt wat of stel het gaat rond dat jij mogelijk wordt aangevallen, dat je het dan meeneemt.

Als jij geen wapen hebt en je buurjongen wel, dat wil je niet, ook voor je eigen veiligheidsgevoel, wat onzin is, maar ik snap het.

Jongeren hebben het idee dat ze vinden dat ze zich moeten verdedigen en dat zij zonder wapen eigenlijk meer gevaar lopen.

Je ziet dat zij dat [wapens] voor hun veiligheid gaan dragen. Dat heeft alleen maar een escalerende werking.

De jongeren die wij spreken geven vooral aan dat zij zich toch onveilig voelen.

Een jongere denkt: ik neem een mes mee zodat ik voor mezelf op kan komen.

Je kunt een conclusie trekken dat in geval van overlast, agressie en geweld de jongeren zich versterkt voelen door het bezitten van een wapen en daardoor eerder geneigd zijn om dat lontje te laten ontploffen.

Veel jongeren hebben een onrealistisch beeld van wapenbezit van andere jongeren.

Ik denk als je in bepaalde groepen zit en je moet echt jezelf overeind houden en als er tien wapens meenemen, dan neem jij hem ook mee, want anders ben je onveilig.

Belangrijke factor zijn de veiligheidsgevoelens van jongeren zelf.

Onnodig, willen zich misschien zelf beschermen.

Mensen kunnen misschien niet goed vechten, dus dan kiezen ze om een wapen te gaan dragen.

Angst doet hele rare dingen met mensen.

Het is een vicieuze cirkel: als jij een wapen bij je gaat dragen omdat je je onveilig voelt, dan hebben jongeren nog vaker wapens bij zich en gaan jongeren die ook sneller gebruiken.

Overloop tussen dader- en slachtofferschap ^{A.1.2}

Dit gaat over slachtoffers, niet over daders. Slachtoffers die ook potentieel dader zouden kunnen zijn."

Straatcultuur, slachtofferschap en daderschap liggen heel dicht bij elkaar. Verdachte en slachtoffer hadden ook andersom kunnen zijn.

Ik denk dat anderen mij eerder steken dan ik hen, ook al zou ik een mes bij mij hebben, dus dan ben ik sowieso al dood.

Slachtofferschap, je ziet dat jongeren die vaker slachtoffer zijn geworden van een straatroof of een mishandeling uiteindelijk zelf ook wapen dragend zijn. Dat slachtofferschap overgaat in daderschap.

Het is heel cliché om te zeggen, maar 70% is zelf slachtoffer geweest. Het wapenbezit of gebruik geeft jezelf een veilig gevoel, macht en de angst die je had leg je weg bij een ander.

Een jongere kan een dader worden op het moment dat hij/zij zich gaat verdedigen en denkt aangevallen te worden met een mes.

Van veiligheid in eigen hand willen hebben, gaan jongeren heel erg snel in een soort rol waar je vanuit veiligheid een wapen bij je hebt richting een dader.

In Amerika kopen ze gewoon een geweer omdat ze de angst hebben dat anderen ook een geweer kunnen hebben.

Criminele setting ^{A.1.3}

Hoe hoog je op de ladder komt, hoe kwetsbaarder je eigenlijk ook weer bent. Daar moet je jezelf voor beschermen.

De gemiddelde prijs om een tasje met explosieven in iemands portiek te hangen ligt tussen de €300 en €500. Ja, ik kan me zo voorstellen dat als jij een tasje gaat hangen dat je jezelf bewapent voor het geval je iemand tegenkomt.

Jongeren die zich bewapenen door onveiligheidsgevoelens door bijvoorbeeld afpersing hebben een concrete dreiging, maar komen met een verkeerde oplossing.

Er zijn jongeren die in een criminele setting zitten en zich moeten bewapenen, omdat ze zich niet veilig weten. En er is nog een hele kleine groep, die zelf afgeperst worden, zich onveilig voelen en denken dat ze met een mes op zak veiliger zijn.

Explosies komen doordat degene die op dat adres woont onder druk wordt gezet om niet te gaan praten met de politie. Het is altijd het voorkomen van snitchen of het betaald zetten dat je gesnitcht hebt, verraad hebt gepleegd. Dat schuift denk wel in elkaar over. Bijna altijd rondom explosie heeft het te maken met criminaliteit.

Je kan je maar beter bewapenen voor het geval dat. Als je eenmaal in bepaalde kringen zit, ben je het gewend.

In de criminele wereld is een wapen een instrument waarmee je iets kunt bereiken.

Hoe het komt dat jongeren ergens wapens vandaan halen is niet helemaal duidelijk. Zijn het de oudere broers, ander criminele familieleden of wordt het gekocht? Ik kan me niet voorstellen dat een 12-jarige een vuurwapen koopt.

Als je ziet wat voor auto's ze rijden en wat voor status dat oplevert, dan is die wereld daardoor ook nog aantrekkelijk. Dat gaat veel verder dan alleen de criminele activiteiten an sich, maar ook het perspectief van de kinderen en jeugdigen uit het gebied. Dan wil je allemaal wel een BMW of een Mercedes onder je kont en dat gebeurt ook in die wijken en dat is ook allemaal zichtbaar dat dat gebeurt.

Het profiel van ook veel 23-minners is vaak gelinkt aan de drugswereld.

Er is te weinig aandacht voor hoe om te gaan met opdrachtgevers die kwetsbare jongeren ronselen en/of dwingen.

Geld verdienen ^{A.1.4}

Jongere zeggen letterlijk ook soms tegen politie 'ik verdien meer dan jij'. Ze kunnen echt in korte tijd een paar honderd euro verdienen en soms wel meer. Dat maakt dat andere baantjes niet meer aantrekkelijk zijn.

Geld kunnen verdienen met wapengebruik in plaats van dat een jongere dus een paar uur per dag bij de Jumbo kan werken voor een paar euro per uur.

Als je kijkt naar wat voor bedragen daarin omgaan als het gaat om het uithalen of om het plaatsen van een bom dat is excessief en dat verdien je nooit terug met een bijbaantje bij de Albert Heijn. Daar moet je jaren voor werken.

De gewilde merkkleding dat haal je allemaal niet met een Albert Heijn loontje en waarschijnlijk kunnen mensen uit rijkere gezinnen dat wel betalen en die uit de achterstandswijken niet. Dus die komen dan op een andere manier aan geld, maar dat weet ik niet hoor, dat is mijn visie.

In de Regio Rotterdam zien wij de relatie tussen wapenbezit en -gebruik en het financiële gewin van kinderen. In de leeftijd van 11, 12 jaar worden jongere kinderen bedreigd en met behulp van QR-codes worden financiële transacties gedaan.

Er is een duidelijke link tussen er financieel beter van worden en het gebruiken of dragen van wapen hiervoor.

Financieel gezien, het financiële aspect eraan is aantrekkelijk. De kans die ze geboden krijgen.

Er zijn bedragen die zeker worden uitgekeerd, dan zijn er ook jongens die terugkomen. Dat is succeservaring.

Volgens mij, los van de sociale omgeving, is het snelle geld ook, tenminste wat ik hoor, wat aantrekkelijk is.

En misschien ook geld verdienen, een klein klusje doen.

Wij herkennen het signaal en de behoefte van jongeren om makkelijk geld te willen verdienen; de telefoons die gekocht moeten worden en alle dingen die je wil hebben om erbij te horen.

Als je geen geld hebt lijkt het mij heel aantrekkelijk om snel geld te verdienen.

Het verschil is zo groot geworden, wat andere dan wel hebben of kansen die andere wel krijgen of spullen die andere wel dragen. Alleen als materiële zaken, spullen, kleding, telefoons. Het verschil is dat iemand in een outfit komt van €50, €100 of eentje van €2.000. Die verschillen zijn zo groot, als daar thuis niet over wordt gesproken of je ziet alleen maar armoede om je heen, dan is dat een motivatie om daarvoor te gaan op die manier.

Er worden jonge kinderen geworven ^{A.1.4.1}

Jongeren maken ook gebruik van jongeren van onder de 12 om de mazen van de wet te gebruiken, zodat ze helemaal niet in het strafdader komen te vallen. In die zin is het wel zorgelijk.

Noem het de uitbuiting van vooral de jongere gastjes in het criminele circuit. Ik bedoel, kijk naar de uithalers.

Het zijn vooral jonge jongens die worden gerekruteerd.

De jongeren zelf zetten andere jongeren in om drugs of wapens te vervoeren.

Een jongen van 12 heeft weer een aantal gasten boven zich die hem aansturen.

Het gaat om jonge aanwas. Het zijn basisschoolleerlingen, groep 7/8, en er is denk ik ook een verschuiving van de criminelen die daar misbruik van maken.

Faciliterende rol van internet en sociale media ^{A.1.4.2}

Op Telegram bieden ze gewoon klussen aan. Je kan voor €2.000 iemand neersteken of bedreigen of weet ik het wat je allemaal kan doen. Je hebt geld.

Het is snel geld willen verdienen en de opdrachten komen inderdaad vanuit de onlinewereld. Telegram is daarin een voorbeeld van een online, je zou bijna zeggen een soort werkbureau, waarbij zij zichzelf kunnen opgeven en de opdracht gaan doen.

Op Snapchat of Discord of wat dan ook, daar gebeurt het allemaal. Daar krijg je die contacten.

Natuurlijk halen wij ook vervelende actoren van ons platform af. Mensen die proberen hun wapencollectie te promoten en dat naar iedereen sturen.

Ronselen in de gamewereld. Er worden klusjes aangeboden via de chatfunctie.

Jongeren worden via gaming (bijv. Discord) benaderd voor 'klusjes'.

Eenmaal erin gezogen gaat het van kwaad tot erger ^{A.1.4.3}

Er wordt €500 beloofd of €1.000 en op het moment dat de betaling gedaan moet worden dan zeggen ze 'oké je hebt nu stap 1, op het moment dat je stap 3 doet, dan krijg je €3.000'. Als je dat dan doet, dan merken ze dat jij echt een grote stoere jongen bent. Op het moment dat je dat geld bij mij komt halen dan ga je het op een gegeven moment wel krijgen. Schrik je daarvan af, ja dan is het makkelijk en sta je met lege handen.

Kijkende naar dat jongeren steeds meer in opdracht werken, dat stukje rond uitbuiting, wordt steeds meer inzichtelijk dat en wanneer sprake is van dwang bij jonge ouders.

Er zit nog een ander element in, wat wij ook merken en wat het Openbaar Ministerie en Politie ook merken, is dat het voor jongeren aantrekkelijk lijkt, maar op het moment dat de eerste stap op het criminele pad is gezet, is het heel lastig om nog terug te gaan. Dus daarmee is het criminele pad opgaan niet altijd meer een hele bewuste positieve keuze, maar je bent ook gevangen in het systeem en je bent ook onderdeel van het systeem. Wat ook heel bedreigend kan zijn. Bedreigend om eruit te stappen.

Je hebt schulden. Je hebt gedacht dat je wel die drugs of die sigaretten massaal aan kon pakken, totdat je iets terug moest doen. Daarvoor word je weer onder druk gezet.

We kunnen jongens helpen, maar in hoeverre zitten zij er al in, zijn ze al een keer veroordeeld of staan ze op het randje?

De verharde kern, dat is heel lastig. Die hebben al te veel geld verdiend, zijn te ver erin gezogen. Die hebben al een alternatief zelf bedacht, daar krijgen we de wapens niet meer weg.

Status en erbij horen ^{A.1.5}

Jongeren dragen wapens om stoer te doen.

Die status zit 'm inderdaad in het totaalpakket.

Op de middelbare school kende ik iemand die een uitschuif mes mee had. Om stoer te doen. Die persoon had minder aansluiting met de groep.

Het hebben van een wapen geeft een bepaalde status.

Jongeren willen stoer doen.

Jongeren ontnemen hun status aan het dragen van een vuurwapen.

Er is een groep jongeren die wapens draagt omdat het 'sexy' is, net als dat je een hoodie draagt en een bepaalde soort schoenen aantrekt.

Ook diegenen in de middenlaag laten zich verleiden, want je moet ook status vergaren.

Jongeren willen zich verweren tegen de stroming van de maatschappij. Voelen heel vaak geen plekje in deze maatschappij, gaan zich harder verweren door het dragen van een mes en willen hierdoor status of erkenning krijgen.

Als je als jongere niet het idee hebt ergens bij te horen, ga je daar heel hard naar op zoek. Dan beland je ook bij dit soort criminele groepen. Het biedt toekomstperspectief. Het zijn dus wel echt kwetsbare jongeren die die kant op glijden en de criminaliteit ingaan.

Met een wapen hoor je er ook een beetje bij.

Jongeren dragen volgens mij wapens voor status.

Ik denk ook dat het stukje status een punt is, maar ook de uitbuiting.

Het bezitten en tonen van een vuurwapen werkt statusverhogend. Dit geldt ook voor het online tonen.

Eén van de redenen is ook die hele status én de gevoeligheid van de tienerbreinen als het gaat om erkenning rond leeftijdsgenoten.

[wapens] Het is gewoon stoerdoenerij.

Er zit een rand jongeren om heen die niet per se wordt bedreigd, maar het cool vinden om een mes te dragen.

Speelt ook wel een beetje van waarom doen deze jongeren dat allemaal? Dat is voor een deel ook wel een beetje indruk maken, deels ook pure dommigheid in mijn beleving.

Ik heb ook het idee dat het hele stukje status is. Ik bedoel, je kan voor 1.000 euro klusjes doen. Je gaat dan met je status omhoog op de ladder.

Op de middelbare school kende ik iemand die een uitschuif mes mee had. Om stoer te doen. Die persoon had minder aansluiting met de groep.

Beïnvloeding door de omgeving ^{A.1.6}

Bij problematische jongeren is de thuissituatie vaak zorgwekkend. En dan zijn er nog broertjes en zusjes bij en die kijken naar hun broer of zus die hen verzorgen en de broertjes en zusjes gaan daarin mee. De volgende dient zich dan alweer aan.

Het valt mij vooral op dat die jongeren die niet vanwege wapens of steekwapens geplaatst zijn in zorginstellingen, nieuwsgierig worden en zo beïnvloeden die jongeren elkaar onwijs.

Het gebeurt met name bij de scholen inderdaad waar men elkaar elke dag ziet en kan confronteren met het een en ander.

Bij ons is oorzaak van het probleem ook heel vaak kopieergedrag. Dat zie je met vuurwerkacties, maar ook Europees [voetbal gerelateerd] gezien.

Soms zijn het echt nog gewoon kinderen, maar wanneer ze met andere jongeren in contact komen en elkaar gaan overtroeven verdwijnt dat.

Groepsdruk ^{A.1.6.1}

Als je echt in een kring zit waar messen worden gedragen dan ga je ook niet zeggen, jongens zullen we de messen wegdoen.

Jongeren zullen niet zomaar stoppen met messen bij zich dragen. Ze moeten wel. Je kan moeilijk een stap terug doen in een omgeving waar messen worden gedragen.

Ook speelt groepsdruk.

Interesse in wapens ^{A.1.7}

Uitproberen en het printen van 3D wapens uit technische interesse.

Continue verandering in soorten wapens, bijvoorbeeld 3D-geprint. Het wordt om meerdere redenen interessant om een wapen te hebben.

Beschikbaarheid en verkrijgbaarheid van wapens ^{A.1.8}

Het gaat best wel snel tegenwoordig, met dat er wapens in omloop zijn. En dan heb ik het niet zozeer over steekwapens, maar wel over vuurwapens of daarop lijkend in ieder geval.

Wapens zijn nu heel makkelijk verkrijgbaar.

Misschien omdat het nog vrij makkelijk is om aan een wapen of mes te komen.

De verkrijgbaarheid van wapens is te gemakkelijk.

De toegankelijkheid van wapens, het is heel toegankelijk om een wapen te verkrijgen.

Ik denk dat je nog bijna sneller een vuurwapen krijgt geleverd dan dat je pizza wordt bezorgd.

Je kan in een vrij korte tijd en via gemakkelijke wegen al in bezit zijn van een wapen.

Wapenhandelaren zijn een probleem.

De beschikbaarheid van deze attributen.

Online^{A.1.8.1}

Je kan messen overal kopen. Via Telegram en Snapchat. Ook pistolen.

Als je 12 jaar bent en je bent geïnteresseerd in een vuurwapen om iemand te intimideren, te bedreigen, of je voelt je zelf bedreigd, dus je wil je eigen veiligheid vergroten. Dan is het makkelijk om via de onlinewereld een vuurwapen te krijgen.

De stijging in de verkrijgbaarheid van keukenmessen komt met name door sociale media.

Wapens zijn zo makkelijk verkrijgbaar en als je kijkt naar Telegramgroepen waar ik zelf ook nog weleens in zit, hele groepen zijn er om wapens te verkopen: vuurwapens, steekwapens, echt van alles. Je ziet zoveel voorbijkomen.

Het verkrijgen van een vuurwapen is vrij makkelijk in de onlinewereld, bijvoorbeeld in een appgroep. Het is laagdrempelig, anoniem en het bedrag is wel haalbaar. Bijvoorbeeld door andere criminele activiteiten te ondernemen. Binnen vijf minuten heb je bij wijze van spreken al een wapen. Apps als Telegram zijn vrij toegankelijk.

We pakken geen webshops aan die het mogelijk maken om met een machete over straat te gaan van 15 euro en dat gewoon thuis wordt geleverd door DHL.

Ik weet wel dat je dingen makkelijk kan regelen via Telegram. Echt voor drugsdealers hoorde ik laatst, want het is heel anoniem.

Het is snel geld willen verdienen en de opdrachten komen inderdaad vanuit de onlinewereld. Telegram is daarin een voorbeeld van een online, je zou bijna zeggen een soort werkbureau, waarbij zij zichzelf kunnen opgeven en de opdracht gaan doen.

Op Snapchat of Discord of wat dan ook, daar gebeurt het allemaal. Daar krijg je die contacten.

Fysiek^{A.1.8.2}

Jongeren kunnen wapens kopen. Dit kan ook gewoon legaal en die gebruiken ze bij incidenten.

Ze hebben die wapens overal. Ze kunnen ze ook makkelijk pakken.

We hebben ook vaak voorwerpen die niet onder de WWM vallen, dus die zijn makkelijk voor het grijpen voor jongeren.

Denk aan verleidingen. Als het in het schap ligt, dan is het heel makkelijk om het in je bezit te nemen.

Aardappelschilmesjes en zelfs misschien vleesmessen kunnen voor een klein bedrag in de winkel worden gekocht. De wapens liggen voor het oprapen.

De gemakkelijke beschikbaarheid van keukenmessen maakt een messenverbod ineffectief.

Het wordt overal verkocht dus jongeren komen er heel erg makkelijk aan.

Je kan drie keer fouilleren, dan gaan ze vier keer naar de Blokker.

Er is een aanvoer vanuit het buitenland^{A.1.8.3}

Ik weet dat bij die hubs van transportbedrijven, die logistieke bedrijven, daar wordt er echt niet op gecontroleerd, want dat kost hen tijd dus het vuurwerk komt heel makkelijk binnen in Nederland.

Heel veel vuurwapens komen terug uit Joegoslavië en over vijf jaar is het Oekraïne. Soms zijn ze ook omgebouwd, zodat ze volgens buitenlandse richtlijnen wel gehouden en gebruikt mogen worden. De grote vraag hierbij is, waar gebeurt dit en wie doet het? Het gebeurt in groten getale en de wapens worden via Telegram aangeboden. Dat gaat echt alsof je op de Dam staat. Misschien wel twintig wapens op een dag.

Het gemak waarmee jongeren aan een wapen kunnen komen. Bij de politie zagen we heel veel verschillende wapens en toentertijd kwamen die uit oorlogsgebieden: de Balkan. We zitten nu in een tijd waarin Oekraïne in oorlog is, waar tientallen wapens naartoe gaan en ook weer op een niet officiële manier terugkomen deze kant op.

De gemakkelijke beschikbaarheid van wapens in naburige landen is problematisch.

Er is sprake van een kwetsbare positie bij jongeren ^{A.2} en er zijn geen gelijke kansen ^{A.3}

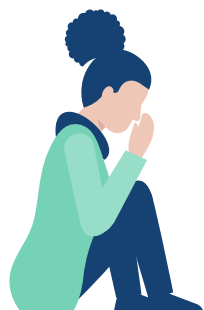
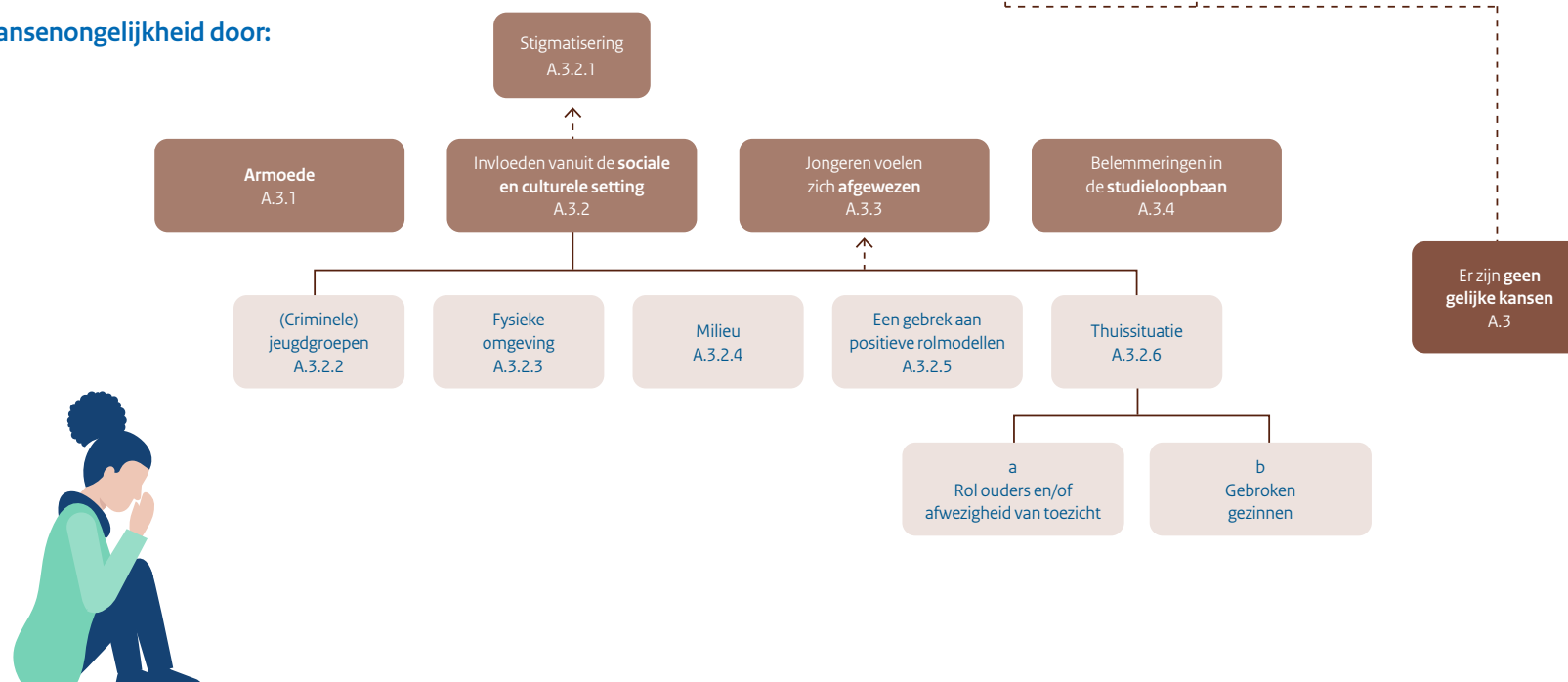

Er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Kwetsbaarheid door:

Kansenongelijkheid door:

Dit schema visualiseert de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter de subproblemen: 'Er is sprake van een kwetsbare positie bij jongeren' en 'Er zijn geen gelijke kansen'.

Naast de push- en pullfactoren kan het gebrek aan gelijke kansen leiden tot een kwetsbare positie en kan de kwetsbare positie leiden tot push- en pullfactoren en het zijn van een aantrekkelijk doelwit voor de criminaliteit.

Er zijn voor jongeren **geen gelijke kansen**. Hier liggen vier oorzaken aan ten grondslag. De eerste oorzaak is dat jongeren **belemmeringen in de studieloopbaan** ondervinden. Zo vormen o.a. onvoldoende beschikbaarheid van schoolfaciliteiten en begeleiding, het niet meer kunnen krijgen van een VOG, schorsing en verzuim belemmeringen. Een studieloopbaan is niet voor iedereen weggelegd. Ook in de talentontwikkeling van jongeren zijn er belemmeringen.

De tweede oorzaak van het gebrek aan gelijke kansen is **armoede**. Door geldzorgen hebben niet alle jongeren dezelfde ontwikkelkansen.

Ook **invloeden vanuit de sociale en culturele setting** kunnen bijdragen aan wapenproblematiek onder jongeren. Dit speelt wanneer het in de omgeving van de jongere normaal gevonden wordt om wapens te bezitten, dragen of gebruiken. Daarnaast kan de sociaal en culturele setting van jongeren **stigmatisering** veroorzaken die de kansenongelijkheid aanwakkert.

Het eerste onderliggende probleem bij de sociaal culturele setting is het bestaan van **(criminele) jeugdgroepen**. Het bijbehorende groepsgedrag en de rivaliteit tussen verschillende jeugdgroepen zijn problematisch. Zo mogen jongeren van jeugdgroep A niet in het territorium van groep B komen.

Verder dragen de **fysieke omgeving** en het **milieu**, namelijk waar je wieg heeft gestaan, bij aan kansenongelijkheid. De sociaaleconomische status van de omgeving en wijk zijn medebepalend voor de problematiek die jongeren ondervinden en de mate van stabiliteit en (on)veiligheid. Daarnaast levert het **gebrek aan positieve rolmodellen** en de **aanwezigheid van negatieve rolmodellen** kansenongelijkheid op.

Ook de **thuisituatie** van jongeren kan leiden tot ongelijke kansen. Jongeren groeien soms op in criminele gezinnen die met het strafrecht, maar in bepaalde gevallen ook met instanties als jeugdzorg te maken hebben. Vanwege de moeilijke thuisituatie, bijvoorbeeld **gebroken gezinnen** of gezinnen waar **ouders afwezig** zijn of er **onvoldoende toezicht** is, zoeken jongeren aansluiting op straat. De factoren onder de sociale en culturele setting kunnen op hun beurt weer tot gevolg hebben dat een **jongere zich afgewezen voelt**.

Het gebrek aan gelijke kansen kan leiden tot een **gebrek aan dagbesteding en gebrek aan perspectief** en uiteindelijk ook een kwetsbare positie veroorzaken.

Bij een deel van de bij wapenproblematiek betrokken jongeren is er sprake van een **kwetsbare positie**. Deze kwetsbare positie kan zowel voortkomen uit interne als externe factoren. De positie is niet statisch waardoor jongeren op bepaalde momenten in meer of mindere mate of (tijdelijk) niet in een kwetsbare positie zitten. Het probleem van een kwetsbare positie bij jongeren valt uiteen in verschillende factoren.

Zo kan een gebrek aan vertrouwen in anderen bijvoorbeeld de ouders, maar ook in zichzelf jongeren in een kwetsbare positie plaatsen. Het **gebrek aan (zelf)vertrouwen** is net als onvoldoende weerbaarheid niet milieugebonden. De jongeren zijn **onvoldoende weerbaar** om druk of verlokkingen vanuit de fysieke en digitale wereld bijvoorbeeld vanuit de georganiseerde criminaliteit te weerstaan.

Ook **psychische problemen** veroorzaken een kwetsbare positie. Daarnaast is er bij jongeren een **gebrek aan oorzaak-gevolg inzicht**. Jongeren kunnen de (lange) termijngevolgen van hun keuzes moeilijker overzien. Zo komt het voor sommige jongeren als een verrassing dat ze door hun strafblad geen VOG kunnen krijgen voor bijvoorbeeld een stage of werk. Ook het moreel besef, goed en kwaad onderscheiden, is bij jongeren nog in ontwikkeling. Jongeren kunnen hierdoor de impact van hun daden onderschatten.

De kwetsbare positie speelt des te meer voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (**LVB**). Door de LVB kunnen jongeren moeite hebben met sociale of praktische situaties. Bovendien komen bij jongeren met een LVB risicofactoren zoals het hebben van verkeerde vrienden, schooluitval en een gebrek aan zelfvertrouwen vaker voor. Daar komt nog bij dat LVB'ers gemakkelijker te beïnvloeden zijn en vaak overbevraagd worden, terwijl ze minder probleemoplossend vermogen hebben. Ook hebben jongeren met een LVB een verhoogd risico op problemen met justitie en politie.

De georganiseerde criminaliteit maakt dankbaar gebruik van de kwetsbare positie van jongeren. Hieruit concluderen we dat de kwetsbare positie van jongeren hen ook een **aantrekkelijk doelwit** kan maken.

De aanwezigheid van een of meerdere factoren: gebrek aan vertrouwen in anderen en zelfvertrouwen, onvoldoende weerbaarheid, psychische problemen, een gebrek aan oorzaak-gevolg inzicht, LVB, een gebrek aan perspectief en een gebrek aan dagbesteding maakt dat een jongere in een kwetsbare positie zit.

Citaten

Er is sprake van een kwetsbare positie bij jongeren ^{A.2}

Zowel interne als externe factoren maken dat jongeren bepaalde perioden kwetsbaarder zijn. De kwetsbaarheid wakkert het onveiligheidsgevoel aan en dan draag je als jongere een wapen.

Ik denk wel drie keer na voordat ik iemand neerprik, maar een gast van de straat, moeder heeft geen tering, hij is tien jaar lang slachtoffer geweest van een of andere affaire en hij ziet de hele dag niks anders dan geweld op zijn telefoontje en wordt onder druk gezet door zijn klasgenootjes. Ja, ik weet niet hoeveel een klein ventje dan kan hebben van een jaar of 15, 16, maar dit is heftig hoor wat er gebeurt.

Die criminele structuren, die zwaar georganiseerde criminaliteit, maakt natuurlijk dankbaar gebruik van de kwetsbaarheid die aan de andere kant is toegenomen. Dat versterkt elkaar denk ik.

Een gebrek aan (zelf)vertrouwen ^{A.2.1}

Het woord kwetsbare jongeren wordt gerelateerd aan achterstandswijken wat absoluut niet altijd zo is. Wij hebben diverse jongeren ook uit een heel ander milieu, er ontbreekt hen niks aan luxe, maar het ontbreekt hen wel compleet aan vertrouwen en zelfvertrouwen. Waardoor zij op een of andere manier toch het ergens bij willen horen, je veilig voelen of noem alle zaken maar op die we allemaal kennen.

De oorzaken liggen bij gebrek aan vertrouwen, zelfvertrouwen, maar ook de weerbaarheid om weerstand te bieden tegen de verleidingen die om hen heen zitten, is bij zowel ouders als de kinderen daarvan niet altijd aanwezig.

Ja, wat wij merken uit onze eigen ervaringen en de trainingen die we aan jeugdigen en soms in combinatie met ouders doen, dat het heel vaak een gebrek aan vertrouwen of zelfvertrouwen is.

Onvoldoende weerbaarheid ^{A.2.2}

Als je kijkt naar hun achtergrond, dat is niet allemaal uit achterstandswijken. Dat is heel divers, maar ze hebben een gemeenschappelijke deler, daar zit meteen de kracht. Ze worstelen met hetzelfde probleem, ongeacht achtergrond, geloof, of wat dan ook. Ze zijn onvoldoende weerbaar.

In onze eenheid Rotterdam, waar we veel georganiseerde criminaliteit hebben en tegelijkertijd veel kwetsbare kinderen/jeugdigen die daar opgroeien, ja die combinatie is een gevaarlijke mix.

Men is kwetsbaar en niet weerbaar genoeg tegen wat men nu zegt, wat voorkomt in hun wereld. En dat is de wereld van zowel de straat als de digitale snelweg.

Psychische problemen ^{A.2.3}

Jongeren met psychische problemen zijn mogelijk vatbaarder voor de verleidingen van wapengebruik, vooral als ze geen goede begeleiding krijgen."

Psychische of mentale problematiek is niet zo zeer de onderliggende reden dat jongeren met een wapen rondlopen, maar wel de reden voor het gebruik ervan.

Een gebrek aan oorzaak-gevolg inzicht ^{A.2.4}

Veel pubergedrag waardoor ze juist een tegenovergestelde beweging maken.

Wij hadden vroeger op woensdagmiddag één lullig tv-programma. Tegenwoordig is het aanbod in films, series en games veel groter en biedt het internet hele goede kansen, maar kinderen krijgen alles mee zonder dat ze dat op een juiste manier in context kunnen plaatsen en begrijpen dat dat niet de manier is hoe je zou willen leven. Als dat moreel besef nog onvoldoende ontwikkeld is bij een kind en die krijgt dat wel mee...

Het hele morele besef is er nog niet als je 13, 14 bent dat dat ook een heel heftig feit is wat je pleegt.

Het zien van een vuurwapen heeft impact, of die nou echt of nep is. Dat is tegelijkertijd ook het gevaar dat de jongeren zelf niet beseffen. Op het moment dat jij dat wapen hebt en de politie ziet het, schieten ze. De politie gaat niet het risico lopen.

Bij alle jongeren zien we dat inderdaad dat door de ontwikkeling die ze doormaken, zij de gevolgen moeilijk kunnen overzien en zelfs langetermijncontracten krijgen waar ze instappen en de langetermijngevolgen hiervan niet overzien.

De jongeren zelf die hebben niet altijd het beeld dat zij een VOG nodig hebben voor een opleiding en stage.

Op het moment dat wij die gasten niet in huis [bedrijf] hebben, en ze zitten op een punt van zwakheid, dan kunnen we hen niet ondersteunen. Dan gaan die koppies zelf een conclusie trekken. Daar ontbreekt het aan.

Ik ben ook het gesprek echt wel aangegaan met ze [wapen dragende jongeren] van 'ja, maar als jij een wapen bij je hebt, dan is het ook veel makkelijker deze weer te gebruiken.'

Vroeger kon ik in ieder geval beïnvloeden. Die beïnvloeding, die is eruit. Ik denk dat daardoor een hoop jongens een keuze maken waarvan ze de consequenties niet overzien.

De gevaren van omgebouwde en zelfgebouwde wapens moet voor de drager bekend worden. Je hebt je eigen onveiligheidsgevoel misschien geborgd met het dragen van een wapen, maar weet je wel of die ook daadwerkelijk goed is en werkt?

Men dient de gevolgen van het gebruik van wapens onder de aandacht te brengen. Wat jouw daad met jou en de omgeving doet.

Jongeren zijn zich vaak niet bewust van het langetermijneffect van wapengebruik. Men dient jongeren ook bewust te maken van de gevolgen.

LVB A.2.5

Het overvraagd worden van LVB-jongeren, en het meegaan in grote groepen. Geen idee hebben. Dat is problematisch.

Is er sprake van LVB, of andere problematiek, dan moeten daar acties op worden ingezet zodat je de kwetsbaarheid weg haalt en het ook niet meer nodig is dat ze dat wapen dragen.

Wat ik merk aan de slachtoffers in het ziekenhuis: de slachtoffers zijn vaak niet heel mondig in de zin van dat ze uitspraken doen die houtsnijden. Ik wil geen uitspraak doen over intelligentie, maar ze maken vaak een beperkte indruk. Weet niet of het ligt aan dat ze zich niet kunnen uitdrukken of dat ze heel sterk de slachtofferrol aannemen. Op communicatievlak merk je dat er iets niet helemaal in de haak is. Dat is mijn gevoel hoor, dat wil ik graag even vaststellen. Ik kan dat niet wetenschappelijk onderbouwen.

Wij zijn in staat om de zaken te relativeren en om daar een bepaalde consequentie op vast te hangen maar deze gasten niet.

De LVB doelgroep is makkelijk te beïnvloeden.

Bij de LVB-groep: het gevoel van onveiligheid, het niet kunnen overzien, het beïnvloed worden, aangesloten zijn bij een groep: dan doe jij het ook want het hoort er een soort van bij.

LVB-jongeren die er heel graag bij willen horen zijn kwetsbaar.

Aan de gevolgen dacht je niet. Degenen waarmee ik omging hadden allemaal een wapen, dus ik dacht er totaal niet aan.

Jongeren zijn onder andere door lage begaafdheid of niet volgroeide hersenen, sneller geneigd naar geld. Andere jongeren zijn juist goed in het ronselen daarvan.

Als je iemand met bijvoorbeeld LVB-problematiek niet direct opvolging geeft, dan snappen ze het ook niet helemaal. Dan gaan de gesprekken ook rond van 'ik heb maar dit [straf of sanctie] voor dat [type overtreding] gekregen of helemaal niks, of ik krijg nog een tweede, derde kans'.

Het zou mij niet verbazen als de LVB-problematiek hier fors mee te maken heeft.

Een gebrek aan perspectief^{A.2.6}

Als jij oorzaak gevolg ook nog eens niet goed kan zien, je zit al in een uitzichtloze situatie, je hebt weinig perspectief en er wordt wel eventjes voor jou €2.000 of €3.000 neergelegd, omdat jij een klus kan klaren, waar vaak een wapen bij is, dan ga je dat maar doen. Daar zit ook een stuk verharding.

Omdat het hele perspectief onduidelijk is en er dus geen dagbesteding is. En omdat ze dus eigenlijk in uitzichtloze situaties zitten, dan weer in groepen terecht komen, waardoor ze zich weer onveilig voelen. Nou, en dan gaat zo die hele keten lopen.

Je merkt wel dat het best wel lastig is om weer perspectief te maken, waardoor ze op een gegeven moment in een modus komen waarbij ze niets anders kunnen doen dan toch weer de straat op te gaan.

Als dat perspectief wegvalt, dan weet je eigenlijk bij voorbaat dat ze sowieso gaan afglijden.

Wil je wat aan de problematiek doen, zal je iets aan de andere kant moeten gaan neerzetten. En dat ontbreekt, het ontbreekt aan perspectief voor deze jongens. Het ontbreekt aan inventiviteit en creativiteit.

Onze jongeren voelen heel vaak dat ze eigenlijk geen kansen en perspectieven meer hebben, dat ze al door iedereen in de steek zijn gelaten en dat wij dat ook wel weer zullen gaan doen.

Een gebrek aan een alternatief. Ze kunnen zich niet onttrekken van de werkelijkheid waar ze in zitten, dus ze moeten er op een of andere manier mee dealen.

Als je een kans geeft om te ontsnappen aan die armoede, dan lijkt het me wel dat ze die gaan pakken.

Wat ik wel merk is dat ook een heleboel jongeren, die in een gesloten setting geplaatst worden, over het algemeen best wel perspectiefloos zijn.

Een gebrek aan dagbesteding^{A.2.7}

Weinig zinvolle dagbesteding, veel op straat hangen. Dat scheelt gewoon in welke wijk je dan op straat hangt.

Als je jong bent is het lastig om te werken. Als jongeren niet kunnen werken, gaan ze op straat hangen. Deze jongeren gaan zich vervelen. Ze hebben zoiets van, ik ga niet voor een hongerloontje werken. Als je jong bent zoals ik kan je bij de Albert Heijn werken. Maar dat is niet echt populair. Er moet gewoon wat gebeuren voor die jongeren, zodat ze ook niet op straat gaan hangen.

Het gaat vaak om hangjongeren die van armere gezinnen komen, meestal die op straat niks te doen hebben en dan meestal een beetje op het verkeerde pad gaan.

Maar overdag ook. Dat ze [jongeren] naar buiten gestuurd worden. En het dan maar een beetje uit moeten zoeken en dan gaat het fout.

Een aantrekkelijk doelwit^{A.2.8}

Het zijn ook de jongeren die gerekruteerd worden, die voortdurend beschikbaar zijn. Het zijn niet de jongens die dagbesteding hebben en netjes in de klas zitten. Het zijn echt de jongens die uitvallen en verzuimen om een reden.

Knelpunten als schooluitval, schoolverzuim. Het zijn de jongeren die continu beschikbaar zijn die interessant zijn voor de criminele laag die erboven staat.

De verjonging baart ons grote zorgen.

Tegelijkertijd is de vatbaarheid voor deze jeugdigen ook groter omdat er geen alternatieven zijn, geen corrigerende mechanismen en ook de sociale-economische omstandigheden waarin ze opgroeien ook extra reden zijn om vatbaar te zijn om bijvoorbeeld geworven te worden om uit te halen, of het plaatsen van een bom.

Tegelijkertijd, de afstand en de omstandigheden waarin men leeft zijn zo belabberd dat de aantrekkingskracht [naar criminaliteit] denk ik groot is.

Er zijn geen gelijke kansen^{A.3}

De verschillen zijn te groot. Ze hebben het natuurlijk wel over inclusiviteit en integratie, maar dat zien we weinig. Binnen de sport die ik beoefen zijn er alleen maar witte mensen. Er is nergens iemand van kleur. Iedereen moet dezelfde kansen krijgen.

De kansen worden veel minder, de splijting is veel groter. Het stukje tussen arm en rijk wordt groter.

“We kunnen zeggen, ‘ja, maar iedereen in Nederland heeft gelijke kansen’. De kansen zijn misschien gelijk, alleen de startpunten zijn anders. En dat impliceert dat op het moment dat je achterloopt in dat startpunt, dat je de finish gewoon ook wat moeilijker haalt.

We praten over de kans gelijkheid, iedereen heeft dezelfde kansen, dat geloof ik, maar de weg daar naartoe is niet hetzelfde voor iedereen.

Armoede ^{A.3.1}

Aan de hand van de postcodes kunnen we al vaak zien dat het een risicogezin is waar waarschijnlijk sprake is van armoedeproblematiek.

Het zijn niet de meest welvarende mensen in Nederland [de doelgroep die wapens bezitten en gebruiken].

Uitzichtloze situaties thuis lijken meer te zijn, en meer te worden, armoede.

Deze jongeren hebben geen geld voor alle dingen die ze willen kopen en doen. Waarom? Omdat niemand hem die kans biedt om het geld op een andere manier te verdienen.

Ouders die leven in armoede zijn vaak niet in staat om effectief op te voeden vanwege overlevingsstress, wat kan leiden tot een stap naar criminaliteit. Jongeren zien hierin perspectief en ook geld om hun ouders mee te helpen.”

Uit de achtergrond komt vaker terug dat de financiële situatie niet goed is en de kinderen ouders niet willen belasten met extra geldzorgen.

Arm en rijk is ontzettend ver uit elkaar gegaan. Wij komen in woningen waar geeneens een vloer ligt, waar geen gordijnen zijn, waar geen eten is. Dan is geld thuisbrengen gewoon handig, dat vinden ouders verder ook prima, die vragen er niet naar [waar het geld vandaan komt].

Invloeden vanuit de sociale en culturele setting ^{A.3.2}

In bepaalde culturen is het, tenminste dat denk ik, normaler om een wapen te dragen. Om een beetje macho gedrag te tonen. Meer dan wij gewend zijn.

Van huis uit wordt het ‘normaal’ gevonden om een wapen te hebben of gebruiken.

Culturele achtergrond, maar ook de cultuur binnen de eigen groep binnen hun eigen omgeving.

Ouderbetrokkenheid ten aanzien van wapenbezit heeft te maken met normen van de ouders.

Het zijn jongeren die denken de noodzaak te zien om wapens te dragen. Om te overleven. Dat is gewoon de kring, cultuurtje waarin zij zitten. En dan die drillrap.

In een aantal culturen is het vrij normaal om je te verdedigen met een wapen.

Stigmatisering ^{A.3.2.1}

Mogelijk ook nog kansenongelijkheid wegens stigmatisering door samenleving, ‘eens een boef altijd een boef’.

Het stigma is lastig en moet voorkomen worden.

(Criminele) jeugdgroepen ^{A.3.2.2}

Wat ik merk is dat de bejegening van slachtoffers naar het hooggeplaatste personeel in het ziekenhuis extreem timide en terughoudend is en naar het lager geplaatste personeel is er een onheuse bejegening. Vaak is er ook bij de familie of vrienden - de relaties zijn vaak ook onduidelijk - veel agressie. Heel timide naar boven en heel passief-agressief naar verpleegkundigen. Qua communicatie lijkt er voor deze groep veel te winnen.

Gaat vaak om rivaliteit tussen groepen en met wapens zijn ze beter voorbereid misschien.

Daarnaast denk ik dat het zo ligt, als je het grote probleem aanpakt, dan ligt het bij jeugdgroepen, gedragsgedrag en problematieken die we al jaar en dag kennen.

Een behandeling of begeleiding via het strafrecht kan soms niet worden uitgevoerd in de praktijk omdat jongeren niet in bepaalde delen van een stad kunnen of ‘mogen’ komen.”

De fluiditeit van de groepen maken aanpakken van het probleem lastig. De ene groep verandert veel sneller dan een andere groep, het houdt niet op bij gemeentegrenzen. Een groepsaankpak die je nu formuleert, is over een aantal weken alweer verouderd. Dat is iets wat ik heb gezien en wat de aankomende tijd alleen maar meer wordt.

Er lijkt - vanuit een steekwapenslachtoffer - enorm veel weerstand te zijn tegen ontslag uit het ziekenhuis. Als de medische interventie is geslaagd, lijkt het erop dat die jongeren doodsbang zijn om terug te gaan naar de buitenwereld. De kans dat je de dader tegenkomt, of de groep waar de dader toe behoort, of de groep waar jij toe behoort waar je nu als mietje in bekend staat lijkt angst op te roepen. Ik heb het gevoel dat ze tussen wal en schip vallen.

Het is geen lukraak slachtoffer, ze kennen elkaar allemaal. Er zijn appgroepen waarin wordt aangegeven 'die en die is daar en daar signaleerd in de metro. En die hoort daar niet te zijn' en dan wordt daar op afgegaan.

Er zijn heel veel rivaliserende jeugdgroepen.

Fysieke omgeving ^{A.3.2.3}

Heel veel kinderen in onze eenheid Rotterdam, de grootstedelijke problematiek van de stad Rotterdam, maar evenzeer in de gemeente daaromheen, groeien op in een onveilige, weinig stabiele omgeving.

Het is ook een beetje de gemeenschap en de wijk waarin je opgroeit. De veiligheid die het biedt of de onveiligheid die daaruit voortkomt.

Niet de sociaaleconomische staat in huis maakt dat jongeren een wapen dragen. Het heeft meer te maken met de wijk waar je in opgroeit. Het bestempelen van de wijk als sociaaleconomisch zwak - wat bepaalde problematiek met zich meebrengt - zorgt ervoor dat je als jongere een wapen draagt.

Als je bepaalde wijken en plekken komt, dan heb ik in ieder geval soms wel dat je een vermoeden hebt dat het niet helemaal snor zit om het zo te zeggen. Dan loop ik even een blokje om.

Het fenomeen van het promoten van je postcode. Het daarmee verheerlijken van de sociaaleconomische status van je wijk.

Sociale omgeving en geronsel in achterstandswijken spelen een cruciale rol bij het faciliteren van wapenbezit."

Het beïnvloeden en aansteken van elkaar door verhalen gebeurt ook in de wijk, de buurt waar je in opgroeit en in zorginstellingen.

Milieu ^{A.3.2.4}

Het hangt er heel erg vanaf waar je wieg heeft gestaan. Milieu heeft heel veel invloed op je gedrag.

Veelal komen deze jongeren uit een omgeving van sociale deprivatie."

Er spelen ook andere motieven bij jongeren uit rijkere gezinnen een rol, niet alleen vanwege het geld, maar ook dat status op een andere manier afgemeten wordt misschien. Dat corrigerende mechanismes misschien sterker aanwezig zijn.

Het probleem van wapens en jongeren komt breed in de samenleving voor.

Er is een gebrek aan positieve rolmodellen ^{A.3.2.5}

Jongeren missen vaak een rolmodel.

Ze hebben geen rolmodel.

Afwezige of negatieve vader of broer(s) zijn een probleem.

Ze hebben geen rolmodellen, dus die gasten leren van elkaar.

De rolmodellen van jongeren zijn tegenwoordig niet inspirerend genoeg; ze verheerlijken geweld en negatieve invloeden."

Slechte rolmodellen zijn echt een probleem, soms zie je echt jonge kinderen al met een (nep)wapen, het is echt het stoer willen doen, erbij willen horen.

Negatieve rolmodellen 'eliminieren', geen podium geven en ruimte maken voor positieve rolmodellen.

Thuisituatie A.3.2.6

Bij ons is het wel vooral uit sociaal zwakkere families, voorbeelden van broertjes die al criminele activiteiten doen en dat ze meegaan.

Ik denk dat je toch vooral thuis moet zijn, de thuisituatie. Inderdaad familie, broers, ouders, zussen. Wat wordt normaal gevonden, wat wordt niet normaal gevonden. Maar ook de mogelijkheden, kansen, wie zijn je vrienden, wat word je geboden. Als je verder geen uitweg ziet, of je denkt maar dit is hoe het werkt, zo kan ik geld verdienen...

We zien heel vaak de koppeling met civiele problematiek. Dus dat iemand verdachte is in strafrechtland, maar dat daarnaast ook al onderzoeken zijn gedaan door de Raad voor de Kinderbescherming, er sprake is van ondertoezichtstelling, een voogd, eenoudergezinnen, meerdere kinderen van verschillende vaders waarbij de oudere kinderen minder aandacht krijgen. Dus die zijn op straat.

Onveiligheid binnen een gezin zorgt vaak voor die onveiligheid naar buiten toe.

Bij jongeren die uit dit soort gezinnen komen, zien we vaak dat er hechtingsproblematiek of -stoornissen zijn ontstaan. De verbinding met thuis is weggevaagd, dus ze gaan op straat die contacten aan. De straatgroep wordt hun tweede familie.

Bij het vraagstuk van wapens en jongeren, criminaliteit, gaat het voor een belangrijk deel over opvoedingsvraagstukken en de context waarin onze jeugd opgroeit.

In kwetsbare gezinnen vindt er vaak geen gesprek tussen ouders en kind plaats.

Die gasten komen op straat omdat ze thuis iets missen, en dat gebeurt in elke laag hoor.

Criminele gezinnen maken we ook veel mee.

Rol ouders en/of afwezigheid van toezicht^a

Ik denk dat veel ouders niet doorhebben dat hun kinderen wapens bezitten, die denken 'nee, die van mij doet dat niet'.

De betrokkenheid bij ouders mist. Veel ouders werken, kinderen zijn vaak alleen en hebben veel vrijheid.

Het is niet dat ouders het gedrag accepteren, maar ze weten het gewoon niet dat hun kind met onveiligheidsgevoelens loopt.

Ouders zijn niet op de hoogte van wat de kinderen doen. Kinderen kunnen daardoor makkelijker hun eigen gang gaan.

Sociaaleconomische omstandigheden als armoede spelen niet zo zeer een rol, eerder het perspectief en het gebrek aan aandacht en betrokkenheid van de ouder.

Misschien is de problematiek ook juist onder jongeren met hoogopgeleide ouders, dat zij druk zijn met werk en daardoor minder zicht hebben op de kinderen.

20 jaar terug waren bijvoorbeeld de meeste meldingen [omtrent wapens bij jongeren] bij Bloemendaal waar veel hoogopgeleide ouders wonen, maar misschien zijn die juist ook veel afwezig.

Ik merk ook dat het vaak ook gaat om jongeren die weinig regels krijgen en weinig toezicht krijgen.

Ouders die niet op de hoogte zijn, weinig toezicht, problematische thuisituatie.

Gebrek aan thuiscontrole leidt tot moeilijkheden.

Er zijn ook ouders die hun kinderen zeg maar aanraden om wapens te dragen. Het ligt ook aan de opvoeding. Er zijn ouders die helemaal niets om hun kinderen geven.

Onze reclamecampagne gaat daar ook voor een deel over, time spent, maar gaat ook over toezicht en met wie je kind contact heeft [online]. Dat kan je ook gradueel afschalen als het kind ouder wordt.

Als je kind gaat buitenspelen, vraag je toch ook wel even waar die heen gaat? Of dat je vraagt dat de ouders van het vriendje even een appje sturen? Online toezicht is daarom ook belangrijk.

Als kinderen in een speeltuin spelen, is die speeltuin van de gemeente en moet de gemeente ook de speeltuin veilig houden. Maar het is niet zo dat je daar als ouders nooit meer hoeft te verschijnen, omdat het een speeltuin van de gemeente is, zo is het ook online.

Een deel van de ouders ervaren dezelfde problematiek als hun kinderen (sociaal, economisch).

Gebroken gezinnen^b

Veel van de kinderen die uiteindelijk op ons netvlies komen hebben te maken met gebroken gezinnen. In deze gezinnen, waar het opvoeden er formeel wel is, maar het materieel veelal ontbreekt, is er ook geen stabiele basis om in op te groeien, te leren en te ontwikkelen. Daarmee is de kwetsbaarheid van deze kinderen extra groot en zijn ze extra vatbaar, ook voor criminele activiteiten.

De jongeren komen uit veel één ouder gezinnen uit achterstandswijken. We zitten voornamelijk op Zuid omdat wij daar de grootste achterstandswijken hebben, dus daar zien we ook de meeste groepsvormingen.

We zien nu ook veel bij jongeren die geconfronteerd worden met gescheiden ouders waarbij het ouderlijk toezicht en het moeten verkeren tussen twee milieus en soms perioden hebben van geen beschikbare ouder wel een rol speelt.

Jongeren voelen zich afgewezen^{A.3.3}

Het missen van liefde en overal afgewezen worden heeft een groot aandeel.

Ik zie ook dat veel jongeren zich buitengesloten voelen. Daar slaan we ook de plank mis, we zien ze niet meer aan voor wie ze zijn. Buitengesloten voelen op school, straat, dan gaan ze maar mee om niet op te vallen.

Meestal draait het om communicatie, wat ik zie, is het niet gehoord worden, en dat zie ik ook bij veel jongeren. 'Ik word niet gehoord' 'ze horen mij niet'. Dan gaan ze ook dat gedrag vertonen.

Het dragen van een wapen geeft een stukje aanzien dat ze nergens anders ervaren, ook van hun ouders niet.

Kinderen met een bepaalde achtergrond vinden het heel moeilijk bijvoorbeeld een stage te vinden, ze voelen hierbij discriminatie. Daardoor kan het idee van buitensluiting ontstaan en creëer je kansenongelijkheid, waardoor jongeren zich afkeren tegen de samenleving en richting de criminaliteit gaan.

Belemmeringen in de studieloopbaan^{A.3.4}

Het niet voldoende beschikbaar zijn van schoolfaciliteiten voor kinderen die wachten op plaatsingen of begeleiding bij het onderwijs. Dat maakt dat jongeren die al in een kwetsbare situatie zitten en niet-gewenste contacten hebben, niks in de weg hebben staan om daar mee door te gaan. Dat versterkt het probleem.

Die gastjes die snappen wat de jongens op straat doormaken. Ze worden dan twee keer tegengewerkt. Ja, ze willen veranderen en nee, ze kunnen die opleiding niet doen want ze krijgen geen VOG dus kunnen er niets mee.

Stel dat je die jongere wel enigszins richting het goede pad ziet te krijgen, dan komt de volgende teleurstelling op het moment dat ze bij ons een Mbo-opleiding zouden willen doen en stage willen lopen, onder meer doordat ze geen VOG kunnen krijgen.

Er zijn jongens die willen een opleiding gaan volgen om met jongeren te kunnen werken en die worden niet tot die opleiding aangenomen, want ze krijgen geen VOG en dus kunnen ze geen stage uren maken.

Jongeren die de opleiding niet afronden of spijbelen zoeken elkaar buiten op en gaan zich vervelen en rozigheid uithalen.

School is vaak een probleem voor deze jongeren. Ze hebben veel scholen gehad. Daar zijn ze weggestuurd, veel afgewezen. Wij proberen hier in de instelling weer een perspectief met ze te maken en daarheen te werken.

Lager opgeleiden [als doelgroep van wapenbezitters en gebruikers]. Die hebben voor hun gevoel ook gewoon weinig te verliezen.

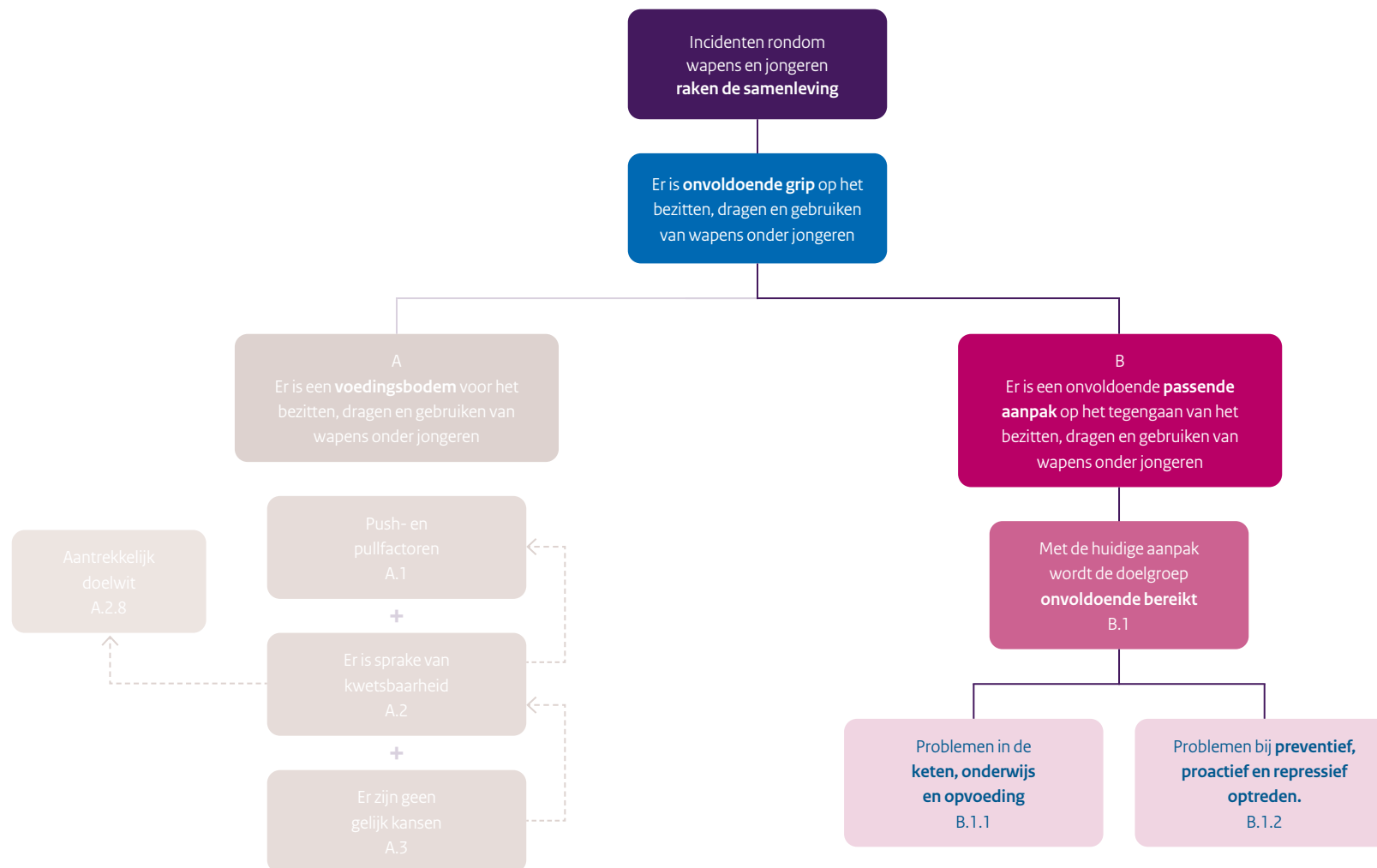
School = ook 'maatschappelijke diensttijd/dienstplicht'. LTS, huishoudschool, dat is voor velen al heel mooi.

Studieloopbaan' is niet voor iedereen een passend perspectief.

B. Er is een onvoldoende passende aanpak

op het tegengaan van het bezitten,
dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Overzicht onvoldoende passende aanpak

Dit schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter het deelprobleem in de roze helft van de munt: 'Er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren' (B).

'Problemen in de keten, onderwijs en opvoeding' (B.1.1) hebben samen met 'problemen bij preventief, proactief en repressief optreden' (B.1.2) het gevolg dat 'met de huidige aanpak de doelgroep onvoldoende wordt bereikt' (B.1).

Volgens de geconsulteerden lukt het niet om de doelgroep effectieve hulp te bieden, omdat het voor professionals lastig is om met hen in contact te komen, aan te sluiten op hun leefwereld en zicht te krijgen op hun situatie. Hierdoor bestaat het risico dat jongeren ondertussen doorgroeien in de criminaliteit.

Dit alles tezamen leidt tot de conclusie dat 'er een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren is'.

In de volgende schema's zullen we de afzonderlijk sub-problemen en -oorzaken voor het ontbreken van een passende aanpak verder uitlichten.

Citaten

Gebrek aan personen en politici die hun schouders ergens onder zetten en doorzetten.

Het ontbreken politieke besluiten die tot actie leiden.

De systemen zoals wet- en regelgeving of subsidies kosten meer energie dan dat ze bijdragen aan een oplossing. Het werkt interventies tegen en kost meer geld dan het oplevert. Blijf weg bij de systeemwereld, werk vanuit de bedoeling.

Met de huidige aanpak wordt de doelgroep onvoldoende bereikt^{B.1}

Het bereiken van de doelgroep is een knelpunt, de doelgroep zelf is best wel een blinde vlek.

Iets voor elkaar krijgen bij jongeren in deze doelgroep is erg moeilijk.

Soms sla je de plank wel eens mis door de verkeerde mensen te gebruiken om op de leefwereld aan te sluiten.

Ik zie heel veel dingen gebeuren met mensen die totaal geen raakvlakken hebben met de straat waarin ze zich bewegen en die totaal geen binding hebben met de wijkcoach.

Je moet mensen die hun taal spreken ook laten langsgaan, want dat heeft meer impact dan iemand van de gemeente die langsgaat.

Ik heb gemerkt dat je heel dicht op de verbinding tussen jongeren onderling en jongeren en professionals moet interveniëren. Doordat deze verbindingen vermoeilijkt zijn en nog steeds vermoeilijken, is dat wel een knelpunt, risicofactor, in de aanpak daarvan.

Veel persoonlijke aandacht voor de doelgroep ontbreekt. De zorg kan niet geleverd worden.

We slingeren allerlei aannames en theorieën de wereld in waar deze gastjes totaal geen boodschap aan hebben.

Het is allemaal leuk dat we praten over de doelgroep, maar we praten er niet echt mee.

We zijn onvoldoende in contact met de doelgroep waardoor we geen goede hulp kunnen bieden, dat moet namelijk preventiever.

Het is moeilijker om degenen die jongeren bewapenen vanuit de georganiseerde criminaliteit te bereiken, maar hier liggen belangrijke kansen voor preventie en strafrechtelijke interventies.

Ik zie dat we als beroepsgroep niet in staat zijn om ons te kunnen inleven in de doelgroepen.

De stigmatisering van wapens is groter geworden en de handreiking aan jongeren is een groter issue geworden, jongeren bereiken vanuit de overheid is lastiger, ook door corona.

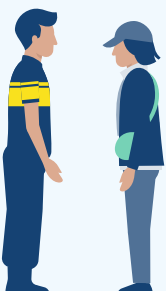
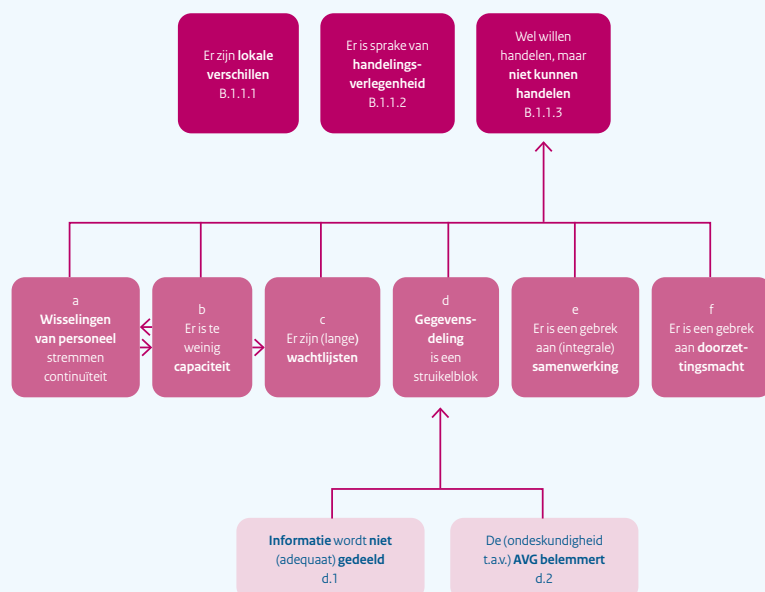
Veel jongeren willen ervan af [wapens] maar gaan niet naar de politie voor hulp. Hoe bied je hulp zonder dat jongeren meteen in het strafrecht terecht komen?

Er zijn problemen in de keten, onderwijs en opvoeding^{B.1.1}

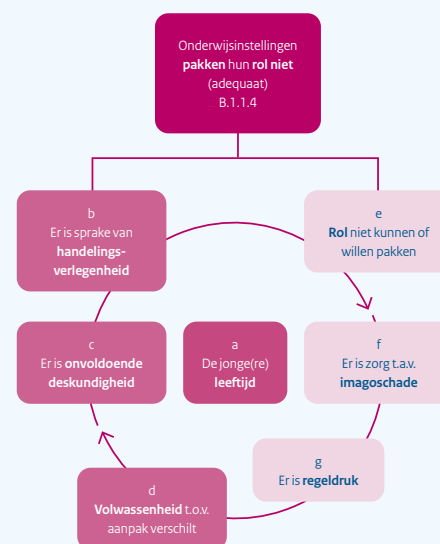

Er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Veiligheids-, zorg- en sociaal domein

Onderwijsinstellingen

Ouders

Dit schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter het subprobleem: 'Problemen in de keten, onderwijs en opvoeding'. Dit subprobleem valt uiteen in drie probleemgebieden: de keten, het onderwijs en de opvoeding. Elk domein heeft zijn eigen actoren. Binnen de keten betreft het professionals uit het veiligheids-, zorg- en sociaal domein. Bij het onderwijs zijn dit de scholen, van schoolbesturen tot lesgevend en ondersteunend personeel. Voor de opvoeding van de jongeren gaat het om ouders en verzorgers.

Veiligheids-, zorg- en sociaal domein

De problemen in de keten vallen uiteen in drie onderliggende problemen en oorzaken. In de eerste plaats zijn er tussen de partijen binnen het veiligheids-, zorg- en sociaal domein **lokale verschillen** in de mogelijkheden en gehanteerde aanpak. De toegang tot en aanbod van zorg of hulp voor jongeren zijn per gemeente of provincie verschillend. Ook de aanpak is niet altijd eenduidig. In stad X volgt bijvoorbeeld meteen een dagvaarding als daar een jongere met een wapen wordt betrappt en waar het bij stad Y bij een waarschuwing blijft. Bovendien stellen geconsulteerden dat jongeren handig gebruik lijken te maken van gemeentegrenzen.

Als tweede is er binnen het veiligheids-, zorg- en sociaal domein sprake van **handelingsverlegenheid**, bijvoorbeeld bij het delen van informatie door jongerenwerkers en jeugdboa's of het interveniëren op wapenproblematiek onder jongeren in sociaaleconomisch zwakkere wijken.

Het staat voorop dat er veel professionals zijn waaronder jongerenwerkers en politieagenten die willen acteren. Zij missen echter de tijd, middelen, wettelijke bevoegdheid en/of deskundigheid. Oftewel de partijen in de keten **willen wel handelen maar kunnen niet handelen**. Dit is het derde en laatste onderliggende probleem binnen het veiligheids-, zorg- en sociaal domein.

Een van de daaronder liggende problemen en oorzaken hierbij is dat **informatie niet of niet adequaat gedeeld** wordt tussen instanties. De geconsulteerden benoemen hierbij onder meer jongerenwerkers die de vertrouwensband met de jongeren niet willen schaden.

Daarnaast is de **AVG** veelvuldig door de geconsulteerden aangewezen als struikelblok voor gegevensdeling. Een deel van de geconsulteerden meent dat de AVG zelf niet het struikelblok vormt, maar dat professionals in sommige gevallen onbekend zijn met de mogelijkheden van de AVG: ze weten niet wat er wel kan. Bij deze professionals bestaat volgens deze groep geconsulteerden ontbreken de indruk dat Nederlandse privacywetgeving gegevensdeling onmogelijk maakt. Dat gaat volgens hen om de wettelijke mogelijkheden of formele grondslagen, die ook geregeld kunnen worden in een convenant of samenwerkingsafspraken.

Tegelijkertijd bestaat er een **gebrek aan (effectieve) (integrale) samenwerking** tussen partijen in de keten, maar ook met de scholen, ouders/verzorgers en de jongeren: de rode draad in wapenproblematiek onder jongeren.' Door het gebrek aan samenwerking kunnen de partijen hun werk niet goed doen. Er wordt langs elkaar heen gewerkt door onvoldoende afstemming en het niet (vaak genoeg) delen van kennis. Hierdoor is er onvoldoende zicht op de problematiek van de jongere(n) in kwestie wat maakt dat het mede door een gebrek aan regie niet lukt om passende hulp/zorg te bieden. Verder is er sprake van een **gebrek aan doorzettingsmacht** bij de ketenpartijen.

De problemen 'Er is te weinig capaciteit', 'wisselingen in personeel stremmen de continuïteit' en 'er zijn wachtlijsten' beïnvloeden elkaar over en weer en zorgen er mede voor dat ketenpartijen wel willen maar niet kunnen handelen.

In het kader van een **gebrek aan capaciteit** hebben de geconsulteerden het jongerenwerk, politie en (geestelijke) zorg vaak genoemd. Het capaciteitstekort wordt verergerd door de vele **wisselingen in personeel**. Echter, worden de vele wisselingen in personeel ook veroorzaakt door het gebrek aan capaciteit: dezelfde hoeveelheid werk moet dan met minder mensen worden verzet. De zware werkbelasting en bijvoorbeeld het gevoel je werk niet goed (genoeg) te kunnen doen maken ook dat mensen vertrekken. Daarnaast maken de vele wisselingen in personeel continuïteit naar jongeren en hun ouders/verzorgers lastig. Zij worden telkens weer geconfronteerd met een nieuwe medewerker waarbij opnieuw het verhaal moet worden gedaan en waarmee een vertrouwensband moet worden opgebouwd om passende hulp/zorg te krijgen. Dit is voor ouders, jongeren en medewerkers belastend. Tot slot leidt het gebrek aan capaciteit tot **(lange) wachtlijsten** zoals de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg.

Onderwijsinstellingen

In het onderwijs pakken niet alle scholen en vervolgoopleidingen hun **rol** of doen dit niet adequaat.

Hierbij zetten de geconsulteerden de kanttekening dat onderwijsinstellingen ook met personeelstekorten kampen en dat we veel van hen vergen. Niet alleen leerlingen leren lezen, schrijven en rekenen, vreemde talen leren en bètavakken of een vak als verzorgende of loodgieter etc., maar zij hebben ook een rol toebedeeld gekregen in het helpen van de leerlingen en studenten om een goed burger te worden. Hierbij moeten onderwijsinstellingen aandacht geven aan tal van onderwerpen waaronder seksualiteit, drugsgebruik en leren budgetteren. Daar zit een worsteling voor het onderwijs.

¹ Zie 'Er is een gebrek aan (effectieve) (integrale) samenwerking' op de overzichtsplaat p. 7.

Dit samen met dieperliggende problemen zoals **regeldruk** en angst voor **imagoschade** – dan gaan leerlingen naar mijn concurrent – zorgen ervoor dat onderwijsinstellingen hun **rol niet kunnen of willen pakken**.

Daarnaast is er sprake van **handelingsverlegenheid** bij onderwijsinstellingen die voortkomt uit verschillen in volwassenheid ten aanzien van de aanpak en een gebrek aan deskundigheid. Dit tezamen maakt dat ze **hun rol niet (adequaat) pakken**. De **volwassenheid van t.o.v. de aanpak** van de problematiek rondom wapens en jongeren is niet op elke school even groot of er is **onvoldoende deskundigheid** in het begrenzen van leerlingen. Sommigen hebben jongerenwerk op school en/of een schoolveiligheidsplan op basis waarop iedereen weet wat te doen als er iets speelt rondom wapens, maar andere onderwijsinstellingen hebben moeite om hier uitvoering aan te geven.

Ten aanzien van het onderwerp onderwijsinstellingen valt ook op dat onder de geconsulteerden het idee leeft dat de leeftijd van de bij wapenproblematiek betrokken jongeren steeds lager wordt. Zij ervaren een verschuiving van middelbare school naar groep 7 en 8 van de basisschool.

Ouders

Tot slot de opvoeding door ouders en/of verzorgers. Sommige ouders zijn **onvoldoende geëquipeerd om hun kinderen op te voeden of te begeleiden** bij zaken als wapenproblematiek. Ook **niet alle ouders zijn ontvankelijk voor een actieve rol**. Hierbij zijn verschillende oorzaken genoemd. Zo hebben de meeste ouders de juiste intenties. Echter betekent dit nog niet dat de normen en waarden die wij met zijn allen beogen ook passen bij wat zij voor zich zien. Daarnaast zijn er heel veel ouders die **niet weten waar ze heen moeten met hun zorgen of problemen**. Deze drie deelproblemen leiden ertoe dat de **betrokkenheid van ouders in sommige gevallen tekortschiet**.

De problemen in de keten, onderwijs en opvoeding tezamen leiden er mede toe dat er een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren is.

Citaten

Veiligheids-, zorg en sociaal domein

Er zijn lokale verschillen^{B.1.1.1}

Er is aanzienlijke variatie in toegang tot zorg voor jongeren, afhankelijk van de regio of provincie waar ze wonen."

Natuurlijk moet maatwerk altijd mogelijk zijn, maar we kennen nu in onze eenheid al verschillen in handelwijze waarbij in de stad X als daar de jongere wordt betrap met een wapen er direct een dagvaarding wordt uitgereikt, maar als hij toevallig uit Y of Z komt, blijft het bij een waarschuwing.

Er kunnen criminele activiteiten in de buurtgemeenten plaatsvinden wat heel aantrekkelijk kan zijn voor jeugdgroepen.

Men maakt soms naar ons idee misbruik van het feit dat die wijk- en gemeentegrenzen er zijn en daardoor ook uit het zicht komt van soms de jeugdboa's of de wijkagenten, maar wel actief is in de buurt van gemeenten.

Het moet niet meer zo zijn, dat jij in dit postcodegebied woont om vervolgens niet meer de hulp daar te kunnen krijgen, weer uit de hulp wordt gegooid, en weer op een wachtlijst komt te staan.

Kijk, dit is op basis van de verhalen die we onderling delen, dit is geen absolute waarheid wat ik nu zeg. Maar gewoon als ik onze collega's en adviseurs spreek, dan zien we dat de jongeren handig gebruik weten te maken van het feit dat er gemeentegrenzen zijn.

Er wordt lokaal gezocht naar oplossingen, dit is erg moeilijk.

Er is sprake van handelingsverlegenheid^{B.1.1.2}

In sommige wijken zitten groeperingen waar je als jongerenwerker toch wel twee keer nadent of je gevoelige informatie deelt of niet, en daar moeten we ook begrip voor hebben. De context is ook van belang.

Ik denk wel dat jongerenwerkers heel goed ingezet worden en een meerwaarde hebben in de verbinding met die jongeren. Het is alleen dat ze het lastig vinden om hun kennis te delen, omdat ze bang zijn dat hierdoor hun relatie met die jongeren verstoord wordt.

Jongerenwerkers moeten ook wel eens nadenken over hun eigen veiligheid. Soms moeten ze ook iets niet delen voor hun eigen veiligheid.

Er is sprake van een handelingsverlegenheid. Dat zien wij steeds vaker voorbijkomen.

Wij als jeugdboa's proberen zo min mogelijk repressief op te treden. Dus als we acties doen voor wapens, dan gaan wij als boa's niet mee, omdat we juist die link willen hebben met die groep. Dus als wij alleen maar repressief gaan optreden, ja dan raken wij ons ook hun lijntje kwijt.

Je krijgt een grote discussie als je het alleen doet bij slechtere wijken.

Wel willen handelen, maar niet kunnen handelen^{B.1.1.3}

Er zijn veel jongerenwerkers die willen, politieagenten die willen, maar ze hebben de tijd, middelen, wettelijke bevoegdheid en deskundigheid er niet voor.

Deskundigheid en handelingsverlegenheid ontbreekt bij jongerenwerkers én scholen.

Je schuift als Rijksoverheid een hoop naar de gemeenten, maar is een gemeente wel capabel?

Wisselingen van personeel stremmen continuïteit^a

Een knelpunt dat ik bij het jongerenwerk zie is de personele doorloop. Een jongerenwerker die vandaag aangenomen wordt, werkt volgend jaar ergens anders.

Kennis van regelgeving en kennis van hoe om te gaan met jongeren met LVB is een uitdaging. Door de ontwikkelingen zijn veel mensen weggegaan. De ervaring als het gaat om kennis, professionaliteit en vakmanschap is weggegaan.

Er is te weinig capaciteit^b

Er zijn geen werkers meer op straat. In ieder geval in mijn stad is dat nihil. Het zijn allemaal mensen die werken op targets, op KPI's, op kind-contacten, op dit, op dat.

Ik heb alleen niet de illusie, dat met de capaciteit die er nu beschikbaar is, dat we dat allemaal gaan bereiken.

Er is naar mijn idee echt te weinig van dit soort mensen [jongerenwerkers en straatcoaches] beschikbaar. In ieder geval voor een gedeelte echte risicojongeren.

Er is een hele grote druk op maatschappelijke zorg bij risicojongeren. Dit speelt op heel veel vlakken zoals mentale problematiek en wapengeweld.

Sowieso dat de hele zorg naar de gemeente is gegaan. Daar hebben we het al een beetje spannend mee gemaakt, want niet in elke gemeente hebben we de juiste mensen zitten.

Ik denk dat het ook best wel een groot maatschappelijk probleem is dat we met personeelstekorten zitten. Vind maar eens de juiste mensen op de juiste plek.

Ik denk dat het wel bekende gedoe met de wachtlijsten en personeelstekorten overal dat dat momenteel wel zorgt dat er niet meer bovenop wordt gezeten.

Jongerenwerkers zijn altijd onder bezet.

Een wijkagent kan niet meer zonder agenda door de wijk fietsen, is van incident naar incident naar incident, dus die ogen en oren functie ben je aan het verliezen.

De aanwezigheid en het effect van wijkagenten worden belemmerd door een gebrek aan tijd en overmatige incidenten.

De overheid haalt het jongerenwerk van de straat af, ze sluiten buurthuizen, allemaal van dat populistische geneuzel van 'ja, ja, maar dat worden broeinesten'. Bullshit.

Wij ervaren sowieso knelpunten in de veiligheid voor de begeleiders. Wij begeleiden 24/7 dus ook op alle mogelijke locaties, juist in de leefwereld van de jeugdigen.

Jongerenwerkers zijn ondervertegenwoordigd.

Voor de politie heeft het geen aandacht en zij schrikken ook niet van het aantreffen van een wapen.

Zolang je alleen maar blijft inzetten op partijen die dit probleem bezien als een verdienmodel of die dit bezien als mogelijk een subsidie toegankelijkheid, ja dan gaat het fout. Er moet een hart zitten.

Er zijn (lange) wachtlijsten^c

Binnen een reclasseringsmaatregel is het soms wachten tot de juiste persoon wordt gekoppeld en duurt de opvolging soms te lang waardoor jongeren ook ruimte krijgen om in die tijd allerlei nieuwe delicten te plegen waar niemand regie op heeft.

We kunnen geen goede hulp bieden, dat begint al bij psychische hulp, maar daar zijn hele lange wachtlijsten, dus dat zijn grotere dingen die hieraan voorafgaan.

Het duurt lang voordat er hulpverlening is geregeld als je dat nodig hebt. Ik heb daar ook last van gehad. Mensen komen voor hulp en dan moeten ze alsnog een jaar lang wachten. Of als iemand van school af wordt getrapt en een nieuwe school nodig heeft en dan ook nog lang moeten wachten voor hulp.

De plaatsingsproblematiek is echt ongelooflijk triest en heel zorgelijk. Juist bij dit soort jongeren wordt het gedrag dan steeds lastiger en dan uiteindelijk kunnen we nergens met ze terecht.

Je merkt dat de VSO-scholen nokkievol zitten. Dat betekent dat er jongeren op de wachtlijsten staan die dus geen uitzicht hebben.

Er zijn erg lange wachtlijsten voor de hulp kan worden aangeboden.

Het heeft ook te maken met wachtlijsten. Jongeren met geestelijke problematiek moeten een half jaar of langer wachten voordat ze geholpen kunnen worden. Dat verergert de situatie vaak.

Verderop in de keten, als iemand al in voorlopige hechtenis zit, is de plaatsingsproblematiek ook voelbaar. Heel vaak komt er tussendoor een jeugdraadkamer [elke 30 dagen], waarbij men kijkt of het mogelijk is iemand onder voorwaarden te schorsen. Voorwaarden als plaatsing in begeleid wonen o.i.d. en dat lukt dan vaak niet vanwege wachtlijsten wat leidt tot langere in voorlopige hechtenis in een DJI. Dit wil je niet voor een jongere. Het zou helpen als de wachtlijstproblematiek voor deze zwaardere doelgroep wat soepeler loopt.

Gegevensdeling is een struikelblok ^d

Informatie wordt niet (adequaat) gedeeld ^{d.1}

Er is gebrek aan informatie-uitwisseling tussen instanties, waardoor effectieve strategieën niet worden gedeeld."

Jongerenwerkers melden ook heel veel niet, omdat ze hun vertrouwensband met de jongeren niet willen kwijtraken.

Samenwerking en gegevensdeling zijn knelpunten.

Er zit juist heel veel kennis bij jongerenwerkers over wat er speelt en hoe je dit anders zou kunnen aanpakken, daar maken we onvoldoende gebruik van.

Ik denk dat jongerenwerkers heel veel weten, maar niet delen met hun partners.

De gegevensdeling onderling is een knelpunt, ik denk dat we daarmee grote stappen kunnen maken.

Volgens de data is vroegsignalering heel belangrijk, maar aanpak daarvan is lastig. De jongeren komen pas in beeld als ze zijn afgegleden, dus hoe kom je aan de voorkant. Dit is waarschijnlijk weer het knelpunt van de informatiedeling.

Een grote uitdaging is ook om elkaar te vinden. Het is soms al lastig om als verschillende disciplines in dezelfde gemeente elkaar te vinden en doen moet je ook nog eens naar verschillende disciplines van andere gemeentes. Dat is gewoon lastig. Dat zou wel moeten, zeker met de randgemeentes. En ik weet dat we daarin ook wel op zoek zijn, maar dat is nog best lastig.

Er is behoefte aan heldere data, gegevens zijn er te weinig om effectief in te kunnen zetten. Het is lastig een beeld te schetsen, want veel data is niet openbaar.

We zijn mede afhankelijk van de samenwerking die we hebben met de politie en met partijen die ons helpen signalen te delen. Naast onze inrichtingskeuzes proberen we op deze manier de risico's zo klein mogelijk te houden. Ze zijn helaas nooit nul.

De (ondeskundigheid t.a.v.) AVG belemmert ^{d.2}

De AVG biedt mogelijkheden. 'Als het de veiligheid aan gaat, dan mogen gegevens gedeeld worden', je kan gebruik maken van die regel. Het is wel mogelijk, maar je moet het durven gebruiken en heel veel mensen weten het niet.

Gegevensuitwisseling is een knelpunt. Soms weet men elkaar wel te vinden, maar mag je niet zomaar uitwisselen.

We zitten met de privacywetgeving, daar lopen wij overal tegen aan. Je mag niet alles delen met alle partijen.

AVG en privacywetgeving belemmeren. Hierdoor weten we simpelweg niet om wie het gaat en staan we niet goed in contact met de doelgroep.

Het probleem is tweeledig, het gaat om lokaal werken en de landelijke samenwerking. Lokaal hebben het sociaal domein en de veiligheidspartijen andere doelstellingen en dat zorgt voor een lastige samenwerking. De AVG is hierbij een oorzaak, niemand weet concreet wat het inhoudt.

We merken dat veel van onze professionals, met name de mensen die werken in het sociaal domein, soms ook onbekend zijn met de mogelijkheden wat wel kan. Privacywetgeving wekt in Nederland soms de indruk dat alles beperkt is. Dat gaat ook om enerzijds wettelijke mogelijkheden, anderzijds formele grondslagen die wij ook kunnen regelen in een convenant of anderszins samenwerkingsafspraken.

Het probleem is dat je gewoon niet alles mag delen met elkaar, ook niet qua convenanten, maar we maken wel gebruik van convenanten.

Ik heb regelmatig de vraag over wat kan op het gebied van gegevensverwerking bij ons gesteld intern. Dat het best wel een klus is ook voor de eenheid Rotterdam om dat goed voor elkaar te krijgen.

Hartstikke mooi een convenant, maar dan lopen we weer tegen privacy aan. Dat is ook iets waar we vaak tegenaan lopen en wordt vaak achter geschild. Vanwege privacy mogen we dingen niet delen, resultaat: kind dood. Zelfmoord.

De AVG is geen probleem.

Er is een gebrek aan (integrale) samenwerking^e

De vele instanties die hiermee aan het werk zijn, hebben allemaal goede intenties, maar weten vaak van elkaars bestaan niet.

Heel veel instanties hebben goede bedoelingen, maar iedereen wil uit eigen potjes werken en daardoor gaat veel langs elkaar heen. De integrale aanpak mist.

De afstemming is een knelpunt: dat niet altijd de juiste zorg wordt ingezet.

Oorzaak voor huidige problemen komt door de versplintering en decentralisatie in de zorg en het sociale domein, dus een oproep om die integrale samenwerking aan te gaan.

De aansluiting met veiligheidshuizen is in veel convenanten niet het geval. Daar zijn soms aparte afspraken mee, dat is een hekelingetje.

Wie heeft de regie om die integrale aanpak op gang te brengen?

Onvoldoende samenwerking tussen zorg en veiligheid belemmert de hulp aan jongeren, ook om dat broertje en zusje te helpen.

De gebrekkige samenwerking. De kennis wordt niet gedeeld tussen organisaties, waardoor het zicht op de problematiek minimaal blijft.

Er is een gebrek aan doorzettingsmacht^f

Het zijn altijd dezelfde partijen die terugkomen en zeggen het probleem te gaan oplossen en geen millimeter voor mekaar boksen.

Ik denk wel dat we een hoop stuk aan het praten zijn, al een aantal jaar. En dat er geen alternatieven komen.

Als je het hebt over goede publiek-private samenwerking dan is het ook fijn als daar ook vanuit de overheid op doorgezet wordt.

Onderwijsinstellingen

Onderwijsinstellingen pakken hun rol niet (adequaat)^{B.1.1.4}

De complexiteiten in onze maatschappij, die komen ook bij de scholen binnen. Ook personeelstekorten. Dus een van de worstelingen die scholen hebben: we hebben een burgerschapsrol, we helpen leerlingen om een goed burger te worden, maar welk onderwerp pakken we bij de kop? Seksualiteit, drugsgebruik, leren budgetteren. Er zijn zo ontzettend veel onderwerpen, daar zit een worsteling voor het onderwijs, wat prioriteer je en hoe doe je dat dan?

De jonge(re) leeftijd^a

Door het inschakelen van jongeren die nog veel jonger zijn breiden de problemen zich uit naar de onderbouw van de middelbare scholen en de bovenbouw van de basisscholen.

Ik maak mij het meeste zorgen over de kinderen in het basisonderwijs, in groepen 7 en groepen 8.

Er is sprake van handelingsverlegenheid^b

Er is sprake van handelingsverlegenheid bij leraren. Hoe kun je het best reageren op grensoverschrijdend gedrag? Dat wordt niet altijd makkelijk gevonden.

Zijn onze medewerkers, docenten, handelingsbekwaam genoeg? Handelingsbereid? Geven we daar genoeg voorlichting op/in. Tot en met ook het weerbaar maken van onze medewerkers. Hoe om te gaan met?

Er is onvoldoende deskundigheid^c

De leraren weten niet hoe ze de jongeren in de hand moeten houden. Als je dit niet tijdig begrenst, dat is misschien in het verlengde ervan dat er ook allerlei andere verleidingen komen waar de jongeren dan maar gewoon op inspringen. Waaronder wapens en jeugdgroepen omdat het dan interessant kan zijn.

In klassen zie ik ook dat de leraren gemogen willen worden, ze moeten juist grenzen stellen en duidelijk zijn.

Volwassenheid t.o.v. aanpak verschilt^d

We zijn afhankelijk binnen onze scholen, dat is ook een onderwerp dat in de MBO Raad naar voren komt, van meldingsbereidheid van met name de klas en buiten de klas. Dat lukt de ene school beter dan de andere school. Het heeft te maken met volwassenheid op dat gebied.

Rol niet kunnen of willen pakken^e

Er worden maatschappelijke problemen op zo'n schoolbestuur of organisatie gelegd en de scholen hebben er ook wel degelijk hulp bij nodig van experts. De ene school is daar beter in dan de andere, omdat de contacten beter zijn.

Enkele scholen zijn hardnekkig en willen niet meedenken om de schoolveiligheid omhoog te brengen. Die scholen hebben wel leerlingen en die jongeren zijn 8 uur lang in hun gebouw.

Integraliteit en gezamenlijk belang is een knelpunt. Zolang er scholen zijn die niet mee willen werken, werk je niet (samen) aan het onderliggende probleem.

Veiligheidscoördinator wil wel, maar weet niet waar te melden.

Er is zorg t.a.v. imagoschade^f

Scholen vinden het enorm lastig om de rolbeschrijving van politie in het schoolveiligheidsplan op te nemen, want dan gaan leerlingen naar m'n buurman toe.

Commercie van scholen zit in de weg. Kluiscontroles zijn niet gewild. Enerzijds willen scholen wel een convenant, meer informatie delen, maar bij de oproep tot een pilot met vijf probleemrijke scholen trekt iedereen zich terug. Bang voor imagoschade. Interventies hebben effect op veiligheidsgevoelens.

Er is regeldruk^g

Er wordt regeldruk bij scholen neergelegd.

Ouders

De betrokkenheid van ouders schiet te kort^{B.1.1.5}

Als we de ouders niet meer meekrijgen, dan worden wij als gemeente ook in verlegenheid gesteld.

Misschien zijn ouders soms ook de oorzaak van het probleem, maar die komen vast niet op een voorlichtingsavond.

Er is onkunde m.b.t. de opvoeding/begeleiding van hun kinderen^a

De ouders in de omgeving zien het niet, of weten niet hoe ze er mee moeten gaan. Geen handelingsperspectief eigenlijk, dus jongeren zelf hebben dat ook niet.

Ouders die niet weten hoe de juiste pedagogische begeleiding en ondersteuning aan de kinderen te geven zijn een probleem.

Ik vind dat kinderen gebaat zijn bij structuur en duidelijkheid, dat mis je ook heel vaak. Tegenwoordig willen we alleen maar vriendjes zijn. Nee, je moet duidelijk zijn naar dat kind, van dit kan wel en dit kan niet. Dit zijn de regels en hier moet je je aan houden.

Als ouders het moeilijk vinden heb je liever een groot conflict tussen ouder en kind, in plaats van een dood kind of een kind in de gevangenis.

Niet alle ouders zijn ontvankelijk voor een actieve rol^b

De ontvankelijkheid voor een actieve rol wisselt bij ouders. De meesten hebben hier de juiste intenties, maar dat betekent nog niet dat de normen en waarden die wij met zijn allen beogen, dat dat ook past bij wat zij voor zich zien.

Ouderbetrokkenheid ten aanzien van wapenbezit heeft een vrijwillig karakter.

Erken dat het opvoeden van een kind niet alleen de ouders is, maar ook de school, de burens, etc.

Het zijn onze kinderen.

Ouders weten niet waar ze hulp kunnen vragen^c

Er zijn heel veel ouders die niet weten waar ze heen moeten met hun zorgen of problemen.

Er zijn problemen bij het preventief, proactief en repressief optreden ^{B.1.2}

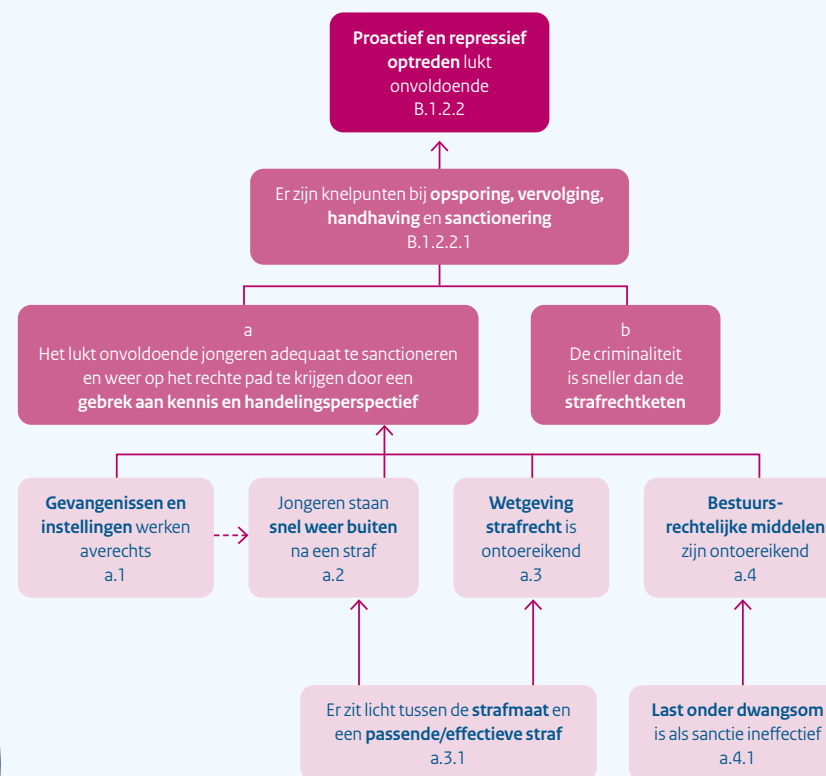

Er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Preventie

Handhaving en sanctionering

Dit schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter het subprobleem: 'Problemen bij preventief, proactief en repressief optreden'.

Aan de kant van preventie is de **meldingsbereidheid** bij wapenproblematiek onder jongeren laag. Jongeren zelf willen geen 'snitch' zijn. Ook willen ouders en andere betrokkenen de jongeren niet in het politiesysteem hebben. Ook van jongerenwerkers is door de geconsulteerden gezegd dat zij een lage meldingsbereidheid hebben, omdat zij beschadiging van hun vertrouwensband met de jongeren vrezen of hun eigen veiligheid niet in gevaar willen brengen. Het risico dat hieruit volgt is dat de lage aangiftebereidheid leidt tot onderschatting van het probleem en preventieve maatregelen tegen wapenproblematiek onder jongeren vertraagd.

Ook **schieten signalering en vroegsignalering tekort**. Hierdoor zijn jongeren met risicofactoren voor of degenen die al betrokken zijn bij wapenproblematiek onvoldoende of niet tijdig in beeld. Als gevolg hiervan kan er **geen passende en effectieve preventieve hulp** geboden worden door de ketenpartners, maar ook niet door onderwijsinstellingen aan de jongeren en eventueel hun ouders/verzorgers. Hierbij bestaat het risico dat jongeren ondertussen doorgroeien in de criminaliteit.

Daarnaast is inmiddels bekend dat **algemene informatiecampagnes geen effect** hebben in het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren en zelfs averechts kunnen werken. Zo kunnen campagnes de onveiligheidsgevoelens bij jongeren vergroten. Dit kan resulteren in het ontwikkelen of vergroten van de behoefte van jongeren om zichzelf te kunnen verdedigen. Vanuit die behoefte kunnen jongeren zich (gaan) bewapenen.

De problemen lage meldingsbereidheid, het tekortschieten van (vroeg)signalering en het feit dat campagnes niet het gewenste effect hebben op de problematiek maken samen dat **preventief handelen onvoldoende lukt door een gebrek aan kennis en handelingsperspectief**. Een gebrek aan kennis over bijvoorbeeld de jongeren of effectieve interventies. Voorbeelden van het gebrek aan handelingsperspectief zijn een gebrek aan capaciteit of interventiemogelijkheden, maar ook de nadruk op repressie in plaats van preventie. Dit resulteert erin dat het **onvoldoende lukt om jongeren op het rechte pad te houden**.

Aan de kant van handhaving en sanctionering – het proactief en repressief optreden – zijn er vier subproblemen, die ertoe leiden dat het onvoldoende lukt om de jongeren adequaat te sanctioneren en weer op het rechte pad te brengen.

Allereest zijn binnen het **bestuursrecht** de handhavingsmiddelen om wapenproblematiek onder jongeren aan te pakken **ontoereikend**. Zo is de **last onder dwangsom als sanctie ineffectief**, schieten de (dwang)middelen tekort en zijn er onvoldoende mogelijkheden en expertise om in te grijpen in de onlinewereld.

Op het gebied van het strafrecht zit er **licht tussen de strafmaat en een passende en/of effectieve sanctie**. De meningen van de geconsulteerden lopen uiteen als het gaat om effectieve of passende manieren van sanctioneren. Volgens sommigen is de strafmaat te laag en dus onvoldoende afschrikwekkend. Volgens anderen is het effectiever om jongeren via een lik op stuk benadering in hun status te raken door zaken af te pakken dan hen zwaarder te (kunnen) straffen. Desondanks constateren beide partijen dat de wetgeving binnen het **strafrecht**, bijvoorbeeld omdat de messen die de jongeren dragen niet illegaal zijn en jongeren na een straf weer snel buiten staan, **ontoereikend** is.

Het **snel weer buiten staan** kan ook voorkomen na een gevangenisstraf of verblijf in een instelling bij uithuisplaatsing. De stakeholders kaarten aan dat **instellingen en gevangenissen in sommige gevallen ook averechts werken**. Zo is het in gevangenissen een broeinest van criminaliteit, loopt een deel van de jongeren er detentieschade op en komen ze na detentie of uithuisplaatsing weer terug in de oude omgeving die onderdeel van het probleem is. Doordat gevangenissen en instellingen averechts werken, jongeren snel weer buiten staan en de wetgeving binnen het bestuurs- en strafrecht ontoereikend zijn **lukt het onvoldoende jongeren adequaat te sanctioneren en weer op het rechte pad te krijgen**.

Het gebrek aan kennis kan hierin ook zitten in gebrek aan kennis over de jongere in kwestie of van effectieve interventiemogelijkheden. Het gebrek aan handelingsperspectief kan voortkomen uit bijvoorbeeld een gebrek aan capaciteit of interventiemogelijkheden in de tijd tussen de gedraging en sanctie en tijdens of na de bestuurs- of strafrechtelijke sanctie.

Ook is de **criminaliteit sneller dan de strafrechtketen**. De criminaliteit staat niet stil terwijl er beleid gemaakt of uitgevoerd wordt. Daarmee loopt de criminaliteit altijd twee stappen voor op het beleid en de daaruit volgende interventies. Daarnaast zorgen wacht- en doorlooptijden in de juridische keten voor vertraging bij het sanctioneren van de jongeren. Er is geen sprake van een lik-op-stukaanpak. Hierdoor komt het signaal naar jongeren dat hun gedrag onaanvaardbaar is te laat. Dit vervaagt de oorzaak-gevolgrelatie tussen de gedraging en de sanctie bij de jongeren wat aan het voorkomen van recidive of het verder afleiden in de criminaliteit in de weg kan staan.

De vooroplopende criminaliteit leidt er samen met het inadequaatsanctioneren en er niet in slagen jongeren weer op het rechte pad te krijgen tot de constatering dat er **knelpunten zijn bij de opsporing, handhaving en sanctionering** van bij wapenproblematiek betrokken jongeren. Ook in de opsporing van wapenproblematiek onder jongeren missen politie en gemeente bevoegdheden. Dit speelt met name wanneer er nog geen verdenking of aanwijzing is van een sanctioneerbare gedraging. De knelpunten bij de opsporing, handhaving en sanctionering leiden vervolgens tot de conclusie dat **proactief en repressief optreden niet voldoende lukt**.

De problemen bij preventief, proactief en repressief optreden leiden er in combinatie met de ‘voedingsbodem’ toe dat er een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren is.

Citaten

Preventie

Het lukt onvoldoende jongeren op het rechte pad te houden^{B.1.2.1}

Preventief handelen lukt onvoldoende door een gebrek aan kennis en handelingsperspectief^{B.1.2.1.1}

Er gaat veel aandacht naar repressie, te weinig preventie.

De meldingsbereidheid is laag^a

Lage aangiftebereidheid leidt tot onderschatting van het probleem en vertraagt preventieve maatregelen.

Jongerenwerkers weten vaak wel heel veel, maar ze durven het niet altijd te delen, ook soms vanwege hun eigen veiligheid.

Dan word je gezien als een snitch.

Vraag is of ouders hun kinderen zouden aangeven bij wapenbezit, aan de ene kant wil je veiligheid, maar je wilt ook niet je kind in het systeem van de politie.

Als je iets wilt melden zijn de drempels heel hoog om iets te bereiken.

Meldingsbereidheid onder burgers is lager dan ooit, wat onder meer wordt veroorzaakt door een verschuiving naar meer focus op relaties en minder op veiligheid bij bijvoorbeeld scholen."

Los van meldingsbereidheid is er ook onduidelijkheid over waar men kan melden.

(Vroeg)signalering schiet tekort^b

Hoe signaleren wij [jeugdartsen] beter? Hoe signaleren we beter op scholen? Daar is grote behoefte aan.

Aan de preventiekant de signalen van de vroegsignalering goed weg kunnen zetten, om dat te mogen en kunnen doen. Dat is een uitdaging tussen sociaal en veiligheidsdomein, tussen zorg en veiligheid. Daar heb je een convenant voor nodig, dat is nog wel een uitdaging.

Handelingsverlegenheid zit hem in het gebrek aan signalering. Als je het hebt over LVB dan heb je daar wel bepaalde skills en tools voor nodig om dat te kunnen signaleren.

Campagnes hebben geen effect^c

Campagnes om wapens in te leveren werken averechts.

De wapeninleveracties zijn zoldermodellen, het leidt niet echt naar de wapens die je uit de stad wilt hebben en sommige jongeren gaan ook echt niet zomaar zelf hun wapen inleveren.

Ook veel campagnes of juridische zaken, leveren eigenlijk helemaal niks op.

Handhaving en sanctionering

Proactief en repressief optreden lukt onvoldoende^{B.1.2.2}

Knelpunten bij opsporing, vervolging, handhaving en sanctionering^{B.1.2.2.1}

We hebben een geprioriteerde groep en er wordt dan gezegd er zijn 1 of 2 wapens in omloop en die zouden in een scooter-buddy zitten, maar dan zien we nergens die scooter of iets wat erop lijkt dus dan zegt het OM ook ja, we hebben natuurlijk geen bevoegdheid om zomaar iedere buddy open te trekken.

De politie is heel erg bezig op wapenbezit, maar loopt hier heel erg op achter en heeft hier de opsporingsmiddelen niet voor. Wettelijk zitten er zoveel haakjes en oogjes aan. Ze zitten in Telegram, maar dat mag dan ook weer niet.

Dat geldt ook voor de opsporing. Je komt op een gegeven moment in een domein terecht waar je bevoegdheden nodig hebt om bepaalde dingen te kunnen doen.

Het lukt onvoldoende jongeren adequaat te sanctioneren en weer op het rechte pad te krijgen door een gebrek aan kennis en handelingsperspectief^a

GVI vraagt een enorme intensieve aanpak, individueel maatwerk, maar hopelijk kansrijk. Omdat we ondervinden dat jongeren eigenlijk er ook wel zelf uit willen stappen, maar dat heel lastig vinden.

We hopen dat het straffen voor de daders van excessief geweld werkt en we moeten nog zien hoe het uitwerkt, dat is toch echt iets van het laatste jaar, de laatste twee jaar.

Ja, als je net neergestoken bent en je ligt in het ziekenhuis, dan zou ik niet heel blij worden van: laten we even praten over wapens.

Als je net gestoken bent, heb je geen zin om voorlichting te krijgen. Geen zin om dat allemaal te moeten doen.

We weten te weinig over waarom scholen, politie en zorg bepaalde interventiemogelijkheden niet uitvoeren. Er zijn uitvoeringsdrempels.

Gevangenen en instellingen werken averechts^{a.1}
Jeugdgevangenen werken vaak averechts.

Jeugdgevangenen verergeren problemen door jongeren in ergere klimaten te plaatsen.

Zwaardere doelgroepen in een instelling versterken elkaars gedrag. Er moet een spreidingsbeleid komen voor dit type jongeren.

Jeugdgevangenen zijn ook echt broeinesten van geweld en criminaliteit.

Jongeren en kinderen worden uit huis geplaatst en vervolgens weer terug in de oude omgeving.

De ontwikkelingen binnen de afschaling van (gesloten) jeugdzorg. Hierbij zijn steeds minder bevoegdheden om bijv. kamercontroles te doen op woonplekken waar jongeren wapens en drugs bewaren.

Jongeren staan snel weer buiten na een straf^{a.2}
We zien hier in Amsterdam ook wel echt jongens die met schorsende voorwaarden weer buiten staan. En ook wel meerdere keren zeg maar overschrijden in voorwaarden.

Ze staan zo weer op straat.

Wetgeving strafrecht is ontoereikend^{a.3}
Waar zit de wetgeving in de weg bij jongeren op het goede spoor brengen of houden? Dat is een goede vraag.

De messen die jongeren gebruiken zijn (nu nog) gewoon legaal, het is moeilijk daarop te handhaven zolang er geen messenverbod is.

Ik heb wel het vermoeden dat een wetsvoorstel voor een messenverbod niet alles oplost, het helpt wel met de handhaving, maar niet alle winkels verbieden de verkoop.

Er ligt een wetsvoorstel [messenverbod], maar deze is nu al heel lang on hold gezet, maar wij [de werkgroep] zijn daar wel voorstander van. Zolang die wet er niet komt, is het gewoon heel moeilijk handhaven.

Fysieke winkels handhaven het verkoopverbod streng, maar zij voelen zich wel in de steek gelaten door de overheid omdat de toegezegde wettelijke bevestiging hiervan steeds maar niet doorkomt.

Bestuursrechtelijke middelen zijn ontoereikend^{a.4}
De bestuursrechtelijke middelen om wapenaanpak tegen te gaan zijn beperkt.

Ik denk dat wat ik zelf mis in de bestuurlijke aanpak is dat als je eenmaal aan de voorkant zit, waarvan ik denk dat wij dat in X best aardig doen, je weinig alternatieven tot je beschikking hebt.

Bestuurlijke middelen en expertise ontbreken om in te grijpen in de onlinewereld.

Onze eigen bestuurlijke maatregelen als burgmeester schieten tekort of zijn kortdurend, dus daarmee kunnen we nooit structurele maatregelen tot stand brengen.

De stok achter de deur die we als burgemeester soms hebben, maar dat is wel een zwaar middel natuurlijk, is een huisverbod opleggen. Of andere dwangmaatregelen, maar die zijn beperkt.

Er zit licht tussen de strafmaat en een passende/effectieve straf^{a.5}
De strafmaat is laag.

Toch werkt de grote strafmaat voor een deel van deze groep helemaal niet en dat komt ook uit de context waarin je werkt of leeft.

Gelukkig is de strafmaat ook groot, dus dat werkt afschrikkend zou je zeggen.

Als bijvoorbeeld deze jongeren opgepakt worden en toch een dag later weer worden teruggebracht en niet strafrechtelijk vervolgd. Ja, dan krijgen andere jongeren op het terrein hier lucht van en gaan de volgende week weer twee anderen.

Lagere straffen voor wapenbezit verminderen de afschrikkende werking.

De directe consequenties van straffen hebben meer zin dan strengere straffen. De bereikbaarheid en de mate van straffen is op dit moment onvoldoende.

We straffen licht waardoor gedrag niet verandert.

Sommige jongeren zijn meer onder de indruk als je ze raakt in hun status, op hun bezit zoals dure kleding. Oftewel: Afpakken door het OM. Dit kan echter alleen als je als straf een boete oplegt als straf. Aangezien dit niet passend is voor vuurwapenbezit kan afpakken nu niet. Dit terwijl de impact hiervan waarschijnlijk veel effectiever is.

Last onder dwangsom is als sanctie ineffectief^{a.6}
Een last onder dwangsom maakt niet heel veel impact.

De last onder dwangsom viel onder jongeren, ouders en professionals niet in de smaak.

We hebben qua inzet wel de last onder dwangsom voor gevaarlijke voorwerpen, alleen tegen de tijd dat er een last onder dwangsom ligt zijn er alweer een aantal weken voorbij. En dat is misschien ook niet een hele afschrikkende sanctie.

De criminaliteit is sneller dan de strafrechtketen^b.
De criminaliteit loopt altijd twee stappen voor op het beleid. Criminaliteit hoeft gewoon niet te conformeren aan een wet. Heeft geen enkele kadering of regelgeving. Dus op het moment dat je die interventie niet snel kan toepassen, loop je altijd achter.

Ik denk dat in de keten dat er best wel moeilijkheden spelen in de zin van de opvolging.

De strafrechtketen [politie, OM en strafafhandeling] werkt niet. Politie en OM kunnen nog zo snel handelen, als vervolgens iemand lang moet wachten op de strafuitvoering die ook geen impact heeft, werkt dit niet.

Vaak moeten jongeren lang wachten tot de straf en (verplichte) hulpverlening of iets dergelijks is opgelegd. Hierdoor zit je nog lange tijd in dezelfde context als waarin het eerder fout is gegaan.

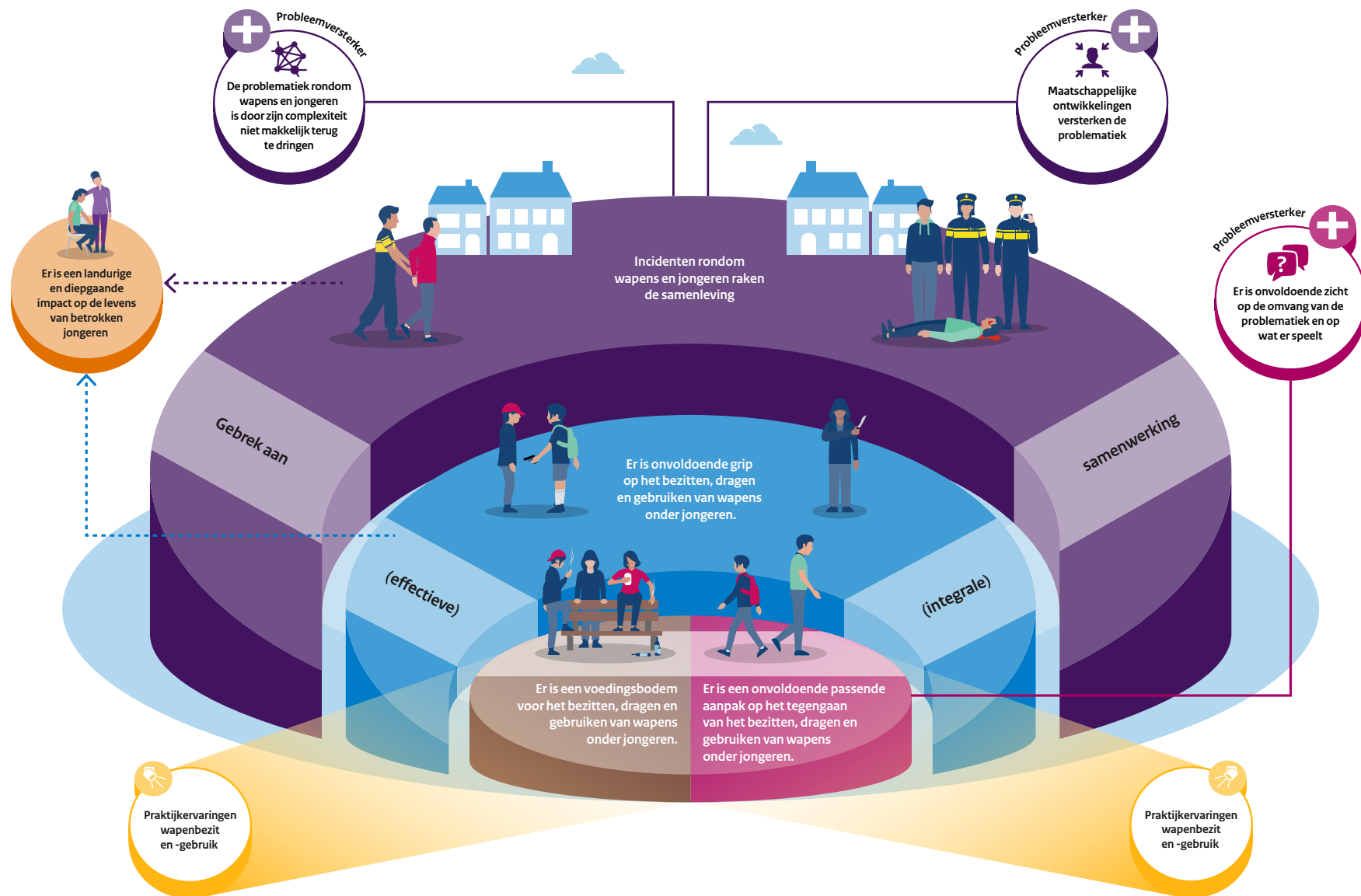
Op het moment dat een jongere een feit heeft gepleegd en niet direct lik op stuk krijgt, heeft het dus niet dusdanig afschrikkende werking dat ze zich dan gedeisd houden, ze gaan gewoon in de tussentijd tot ze ooit een maatregel opgelegd krijgen ermee verder.

Zaken van wapenbezit zijn simpele ZSM-zaken, hierdoor ontbreekt vaak informatie en is er geen oog voor de achtergrond van een persoon.

Wachttijden in de juridische keten vertragen het signaal naar jongeren dat hun gedrag onaanvaardbaar is."

Probleemversterkers

bij (de aanpak van) wapens onder jongeren

Gerelateerd aan de vier hoofd- en deelproblemen zijn er drie probleemversterkers. De roze munt 'Er is onvoldoende zicht op de omvang van de problematiek en op wat er speelt' versterkt het deelprobleem dat er een onvoldoende passende aanpak is. De twee paarse munten versterken de maatschappelijke schade, het supersymptoom 'Incidenten rondom wapens en jongeren raken de samenleving'. Links 'de complexiteit van de problematiek' en rechts 'maatschappij brede ontwikkelingen die de problematiek versterken'.

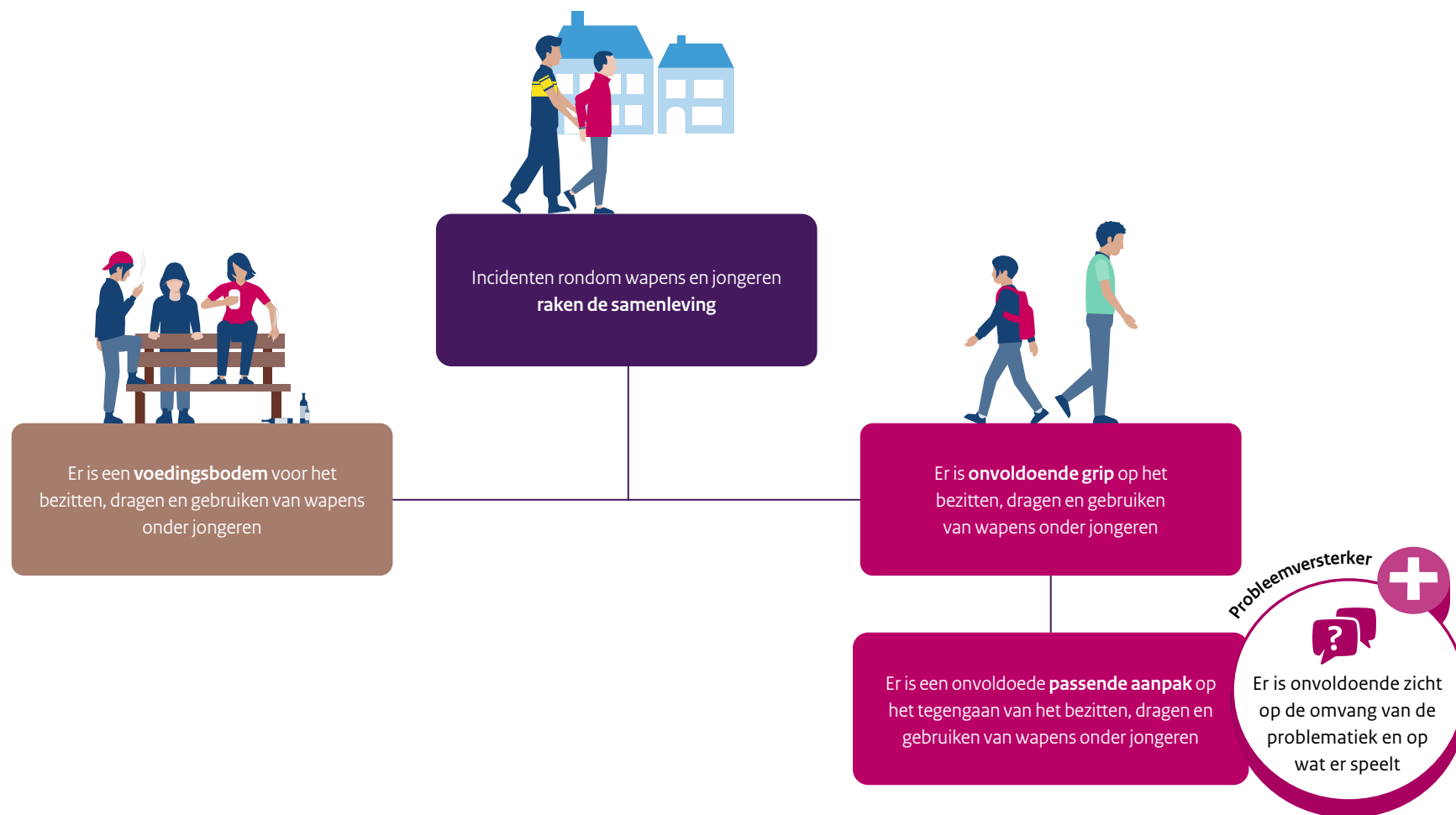
Het hierop volgende schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter de probleemversterker: 'Er is onvoldoende zicht op de omvang van de problematiek en op wat er speelt'.

Het **gebrek aan zicht op de omvang van wapenproblematiek onder jongeren** wordt mede veroorzaakt doordat er weinig cijfers beschikbaar zijn over het fenomeen. De beschikbare cijfers zijn het aantal inbeslaggenomen wapens bij jongeren tot 23 jaar en de verdachtencijfers uit de politieregistraties van jongeren tussen de 12 en 23 jaar. De verdachtencijfers worden gepubliceerd in de monitor Jeugdcriminaliteit. De cijfers over het aantal inbeslaggenomen wapens, de monitor en bijbehorende synthese-studie van 2024 'Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit' van het WODC, bieden beperkt inzicht in de omvang van de problematiek. Zo blijven jongeren met risicofactoren of jongeren die al bij de wapenproblematiek betrokken zijn maar nog niet als verdachte zijn aangemerkt, buiten beeld. Tegelijkertijd worden er ook meer wapens gevonden bij jongeren naar mate hier door politie en andere partijen meer op wordt ingezet.

Verder is er **onvoldoende zicht op wat er** daadwerkelijk in de levens van bij wapenproblematiek betrokken jongeren **speelt**. Geconsulteerden vermoeden dat we het topje van de ijsberg zien, omdat we op straat maar des te meer in de onlinewereld weinig zicht hebben op de jongeren.

Wanneer er onvoldoende zicht is op de omvang van de problematiek is het lastig om tot een passende aanpak op het tegengaan van het bezitten dragen en gebruiken van wapens te komen. Dit beïnvloedt daarmee ook weer het deelprobleem 'Er is onvoldoende grip op het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren' negatief.

Er is onvoldoende zicht op de omvang van de problematiek en op wat er speelt

Citaten

Als wij heel veel blijven praten over dingen en niets gaan doen, dan is het einde wel zoek denk ik. Dan moeten we niet gek staan te kijken als dit evolueert naar dat we allemaal met vuurwapens lopen, wat nu al gewoon gebeurt.

Wij doen ook kluiscontroles op scholen. En dan zou je kunnen zeggen, dan liggen de wapens inderdaad in de wijk in de struiken. Maar daar hebben wij geen zicht op.

Het gaat allemaal zo snel, ik denk dat wij pas het puntje van de ijsberg zien. Als ze tegen de lamp lopen krijgen we een deel in beeld en de rest gebeurt allemaal in die onlinewereld.

In het westen van Den Haag speelt de problematiek van wapens ook veel.

Dus ook als je kijkt op wapens en jongeren zien we niet een intensieve stijging van het probleem, maar wel een complexer vraagstuk wat erachter ligt.

We hebben het veel over scholen, maar binnen andere plekken waar mensen samenkomen zullen soortgelijke problematieken heersen.

In dancing X is kortgeleden een steekpartij geweest. Daar ga ik niet meer heen. Heeft invloed op keuze waar je uitgaat.

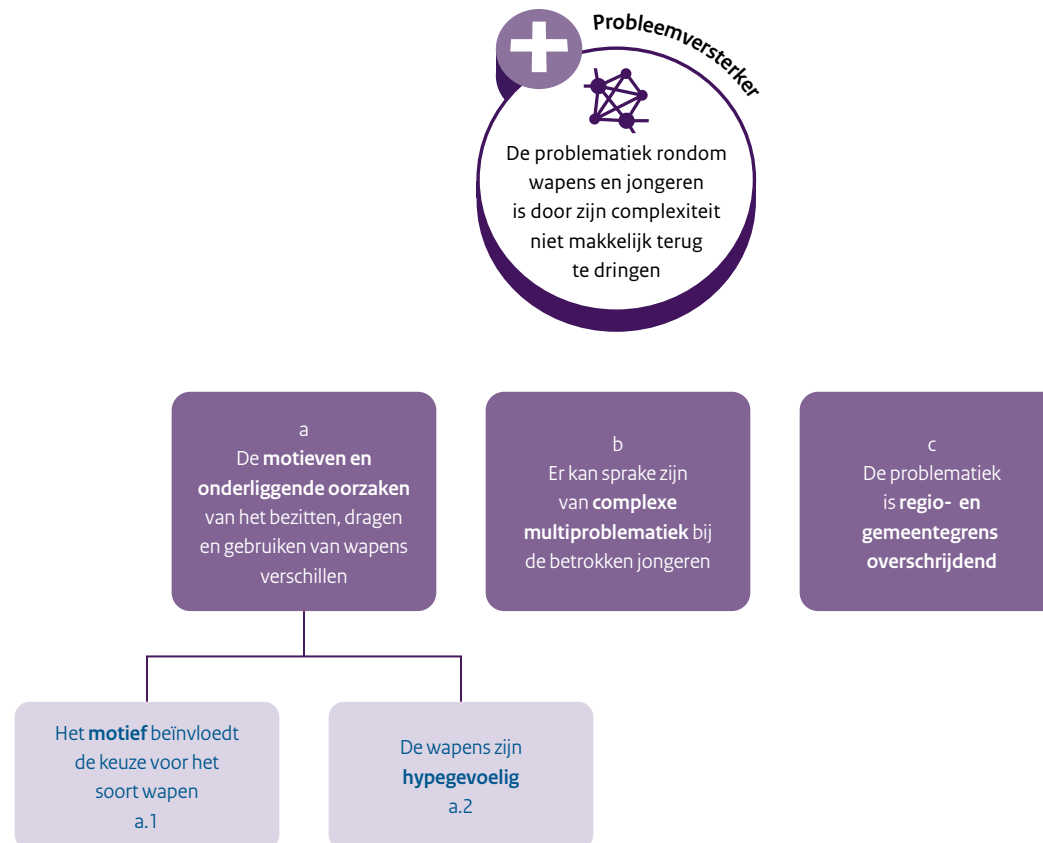
We hebben nul zicht op hoeveel jongens die zich in totaal bezighouden met drugscriminaliteit, en of ze in lichtere of zwaardere delicten zitten.

Weten we nou echt wat er speelt? We hebben minder zicht online en op straat.

De problematiek rondom wapens en jongeren is door z'n complexiteit niet makkelijk terug te dringen

Incidenten rondom wapens en jongeren **raken de samenleving**

Dit schema is de nadere uitwerking van het oorzakelijk complex achter de tweede probleemversterker: 'De problematiek rondom wapens en jongeren is door zijn complexiteit niet makkelijk terug te dringen'.

Omdat **de problematiek door zijn complexiteit lastig terug te dringen is**, blijven er incidenten waarbij jongeren met wapens betrokken zijn voorkomen die de samenleving raken. Door de incidenten stijgen bijvoorbeeld de onveiligheidsgevoelens binnen de samenleving wat bij jongeren weer een van de voornaamste redenen is om zich te bewapenen.

Mede het gegeven dat de **problematiek regio- en gemeentegrensoverschrijdend** maakt het terugdringen complex. Jongeren zijn niet gebonden aan geografische grenzen waar professionals mee te maken hebben. Jongeren wonen bijvoorbeeld in gemeente A en gaan in gemeente B naar school. Of gemeente A treedt streng op tegen wapengeweld dus dan gaan ze naar gemeente B maar ze er makkelijker vanaf komen.

Bij een deel van de jongeren ligt onder de wapenproblematiek **complexe multiproblematiek** wat de aanpak van dit fenomeen bemoeilijkt. De problematiek rondom wapens en jongeren is complex mede omdat het een veel integraler vraagstuk is waarbij het oplossen van de onderliggende problemen en oorzaken en het bewerkstelligen van gedragsverandering bij de jongeren tijd kost.

De **motieven en onderliggende oorzaken** van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren **verschillen** en dienen dus ook verschillend aangepakt te worden om de problematiek terug te kunnen dringen. Onveiligheidsgevoelens vanwege de thuissituatie of peer-pressure, of een gebrek aan perspectief vergt iets anders dan het dragen van een wapen uit statusverhogende- of financiële overwegingen. Een one-size-fits-all aanpak zal derhalve geen zolen aan de dijk zetten.

Ook is het **motief bepalend voor het soort wapen** dat de jongere uitkiest. Zo worden messen bijvoorbeeld gekozen als een jongere iets te lang of te kort naar iemand kijkt of om iets af te dwingen. Een vuurwapen heeft daarentegen alleen al bij het tonen impact.

Een andere factor die het lastig maakt het bezitten, dragen en gebruiken onder jongeren te verminderen, is dat wapens **hypegevoelig** zijn. Op het ene moment is een boksbeugel of het zogenoemde zombie mes in, maar voor we het weten zijn bijvoorbeeld geprinte 3D pistolen the weapon of choice. Dat maakt het bijblijven met maatregelen of verboden van bepaalde wapens en het niet achter de feiten aanlopen voor de stakeholders extra uitdagend.

Citaten

Het kost gewoon heel veel tijd om dit probleem aan te pakken.

Belachelijk dat het zo lang kan duren. Iedereen vindt het allemaal zo erg, maar vervolgens doen ze er zo lang over.

Alle complexe problematieken leiden tot dat een jongere niet alleen een wapen bezit maar ook gebruikt.

Ik denk dat het een behoorlijk complex probleem is. Dat het niet in een vakje te stoppen is.

Ik denk dat wapenbezit en -gebruik een vrij ongrijpbaar fenomeen is.

Ik denk dat iedereen een andere reden heeft voor degene die het doen, wapenbezit. Dat maakt dat het per casus afhankelijk is en je niet één strategie kan bedenken om dit tegen te gaan en ik denk dat het juist daarom het heel erg moeilijk is om hierop in te spelen met elkaar of als politie of als gemeente of noem het maar op.

Ik denk dat het een groter probleem is. En volgens mij is het een integraal probleem dat aangepakt moet worden.

Het is zo'n multidisciplinair probleem.

Op basis van het onderzoek wat jullie ook mede hebben geïnitieerd, zien we ook dat de problemen omtrent wapens en jongeren een veel integraler vraagstuk is.

De motieven en onderliggende oorzaken van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens verschillen^a

De een voelt zich heel onveilig, de ander vindt het normaal, ik denk dat iedereen een andere reden heeft.

Het is per individu afhankelijk waarom iemand iets doet. Niet iedereen zal dezelfde reden hebben.

De oorzaken van de problematiek is een hele grote vraag. Het feit dat je een wapen gebruikt of bij je hebt, ja wat is daar nou de oorzaak van?

Op hoofdlijnen zijn de beweegredenen voor wapenbezit van jongeren instrumenteel, status of zelfbescherming. Achterliggend spelen het welzijn, de thuissituatie of een onveiligheidsgevoel mee, soms zijn het ook LVB'ers of komt het door het ontbreken van perspectief.

Er zijn heel veel verschillende niveaus van oorzaken.

Het criminele gedrag zit niet alleen in het snelle gewin.

Het motief beïnvloedt de keuze voor het soort wapen^{a,1}

Het leggen van bommen vinden ze [jongeren] zelf misschien ook wel vrij laagdrempelig. Dat klinkt vrij heftig, maar omdat ze niet per se een persoon aanvallen of iets aandoen, maar een auto of een voorwerp met misschien zwaar vuurwerk, niet een handgranaat of iets. Dat lijkt wel drempelverlagend, want je hoeft ook niet iemand aan te vallen of zo.

Messen worden gebruikt om onderlinge boetes, voor bijvoorbeeld iets te lang of te kort kijken, af te dwingen.

Waar wij wel last van hebben is het gebruik van vuurwerk, stadionfakkels. Ik weet niet of dat ook als wapen gezien mag worden, maar dat het ook te normaal is om vuurwerk te kunnen kopen. De politie kan hier niet tegen optreden.

Met een mes moet je toch meer handelingen verrichten om iemand te verwonden. Een vuurwapen hoef je alleen te tonen en het schrikt al af. Daarom is de aanwas van jongens, het zijn ook meisjes, maar vooral jongens, die daarmee aankomen groter.

Vuurwapens hebben bij het alleen al tonen van het wapen impact.

Wapens zijn hypegevoelig^{a,2}

Wapens zijn hypegevoelig.

Er kan sprake zijn van complexe multiproblematiek bij de betrokken jongeren^b

Het is altijd een samenvatting van meerdere problemen, multiproblematiek.

Ik zie veel jongeren met complexe problematiek.

Soms ligt het niet zo eenvoudig dat een jongere wapens gebruikt.

Op het moment dat dit gedrag geaccepteerd gaat worden, van 'ja we kunnen er niets aan doen', dan wint de straat.

Uit onderzoek blijkt dat bij de groep die wapens draagt, dat daar vaak al wat mee aan de hand is.

Het wapen zelf verwondt geen mensen, dat doet de persoon daarachter. Dat jongeren met wapens rondlopen heeft niks meer met dat mes of de spanning te maken, dat is iets anders.

De problematiek is regio- en gemeentegrens overschrijdend^c

De problematiek is gemeente grensoverschrijdend.

Deze groepen houden zich namelijk niet aan geografische grenzen zoals wij dat in onze professie soms wel doen.

Bij steden die een bepaalde regionale aantrekkingskracht hebben, is er meer geweld. Daar komen vaak externe groepen die zich meer manifesteren in zo'n uitgaansgebied. Op het moment dat je voor je eigen regio die functie hebt, dan is het een stuk minder dan dat je een grotere aantrekkingskracht hebt.

We zien ook wel dat ze over de brug gaan naar Capelle en dan verhuist er weer iemand en dan heb je ook al die groepen weer die dan met elkaar ruzies gaan zoeken.

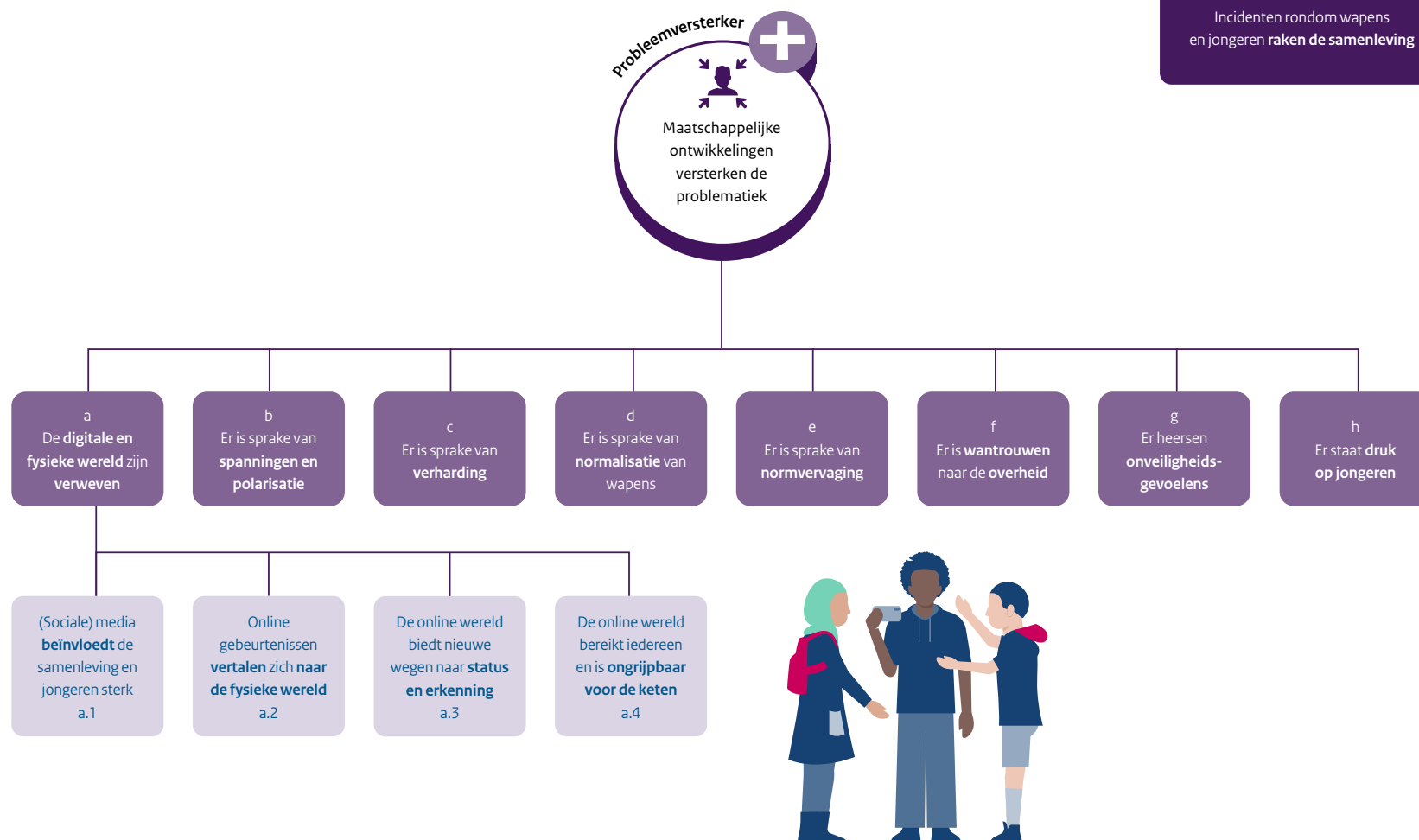
Wij zien ook dat de jeugdgroepen verplaatsen, dus wij nemen nu ook al wel actie op de vrijdagavond omdat we zien dat die groepen zich dan ook al verzamelen.

Een zekere gesloten instelling hier in de regio is vaak op het nieuws geweest met allerlei problemen, maar wat we ook vaak zien de laatste jaren is dat daar omheen een heel netwerk zit van allerlei andere vormen die zich bezighoudt met uitbuiting en criminaliteit en dat houdt zich absoluut niet aan de grenzen van gemeenten en zelfs niet van provincies.

Maatschappij brede ontwikkelingen die doorwerken in wapenproblematiek onder jongeren

Incidenten rondom wapens en jongeren raken de samenleving

Tot slot versterken **maatschappelijke ontwikkelingen** de problematiek rondom wapens en jongeren.

Het eerste subprobleem van deze probleemversterker is dat er **druk op jongeren** staat: je presteert en voldoet aan 'de norm' of je hoort er niet bij. Ook heersen er **onveiligheidsgevoelens** binnen de samenleving. Zo ook bij jongeren en dat gaat breder dan het fenomeen wapenproblematiek.

Het **wantrouwen binnen de samenleving naar de overheid** straalt ook af op jongeren. Net als een deel van de samenleving voelen niet alle jongeren zich onderdeel van de samenleving. Bij sommigen leeft het gevoel dat de overheid en instanties er niet voor hen zijn. Mede door problemen als armoede en een gebrek aan perspectief gaan jongeren in hun omgeving naar respect zoeken. Ook maken ((geo)politieke) problemen in de samenleving en in de wereld dat het vertrouwen in de overheid vermindert. Ook de manier waarop de overheid met de problemen omgaat is een bron van wantrouwen.

Ook **normvervaging** speelt binnen de samenleving een rol in de problematiek rondom wapens en jongeren. Zo hebben volwassenen en jongeren volgens de geconsulteerden tegenwoordig andere normen en waarden. Vooral na corona zien zij dat volwassenen en jongeren opstandig zijn geworden tegenover overheid, maar ook binnen het onderwijs en hierin steeds minder vertrouwen hebben.

Naast normvervaging is er in de maatschappij sprake van **normalisatie van wapens**. Het bezitten, dragen en gebruiken van wapens is normaal geworden. Dat is verklaarbaar omdat de maatschappij zelf verhard is. Burgers zijn door alle leeftijden heen brutaler, mondiger geworden en vertonen lastiger gedrag. De geconsulteerden constateren in het kader van **verharding** een algemene toename van agressie en geweld waardoor er sneller gegrepen wordt naar onder meer wapens.

Verder is er binnen de samenleving sprake van **spanningen en polarisatie** dat hand in hand gaat met intolerantie. De internationale spanningen en eerder genoemde geopolitieke conflicten dragen bij aan een gevoel van onveiligheid dat jongeren kan aanzetten tot het bezitten en dragen van wapens dat weer kan uitlopen in het gebruik ervan.

Tot slot zijn **de fysieke en digitale wereld inmiddels met elkaar verweven**. In de leefwereld van jongeren bestaat het onderscheid tussen on- en offline niet meer. De on- en offlineactiviteiten lopen bij jongeren door elkaar heen: hybride. De verwevenheid van de fysieke en digitale wereld valt uiteen in vier subproblemen.

Allereest bereikt de onlinewereld iedereen en is het een veelal **ongrijpbaar** fenomeen voor de keten. Het veiligheids-, zorg- en sociaal domein, onderwijs en ouders hebben weinig zicht op het onlineverkeer van jongeren. Dit komt mede doordat zij zich maar in beperkte mate online (mogen) begeven. Ze hebben moeite om in te spelen op de overloop van de fysieke en digitale wereld. Dit is extra problematisch als we bedenken dat de schermtijd van jongeren kan oplopen tot wel 9 uur per dag.

Ook is de onlinewereld een te breed begrip. Er is een groot verschil tussen bijvoorbeeld Instagram, Telegram, het dark web en games, wat om uiteenlopende aanpakken vraagt.

Hier komt nog bij dat de onlinewereld snel verandert. De platformen waarop jongeren zich bewegen volgen elkaar snel op. Als de politie een groep op een platform sluit, zijn er in een mum van tijd 10 nieuwe groepen of is er een waterbedeffect naar andere platformen. Bovendien ontwikkelt ook de taal van de jongeren zich snel door en zijn er telkens weer nieuwe symbolen die gebruikt worden om wapens en andere ongewenste zaken aan te duiden. Wanneer de keten de taal begint te begrijpen of platformen bepaalde symbolen hebben verwijderd zijn er alweer nieuwe woorden en icoontjes.

Daarnaast biedt de onlinewereld **nieuwe wegen naar status en erkenning**. Zo biedt de onlinewereld hiertoe een makkelijk podium met een groot bereik. Hierbij moeten we niet vergeten dat de onlinewereld een realiteit voor jongeren is. Dat geeft ook druk. Jongeren worden 24/7 gevoed over wat ze allemaal moeten hebben, zoals bepaalde merkkleding, of wat er niet meer toe doet.

Online gebeurtenissen vertalen zich naar de fysieke wereld. Zo wordt een conflict dat online is ontstaan, bijvoorbeeld door elkaar uit te dagen of door stoere taal, de volgende dag uitgevochten in de wijk of op het schoolplein. In de onlinegamewereld, maar ook in films, series en korte (muziek)filmpjes op YouTube of TikTok wordt de toepassing van geweld genormaliseerd. De geconsulteerden zien dat die normalisatie maakt dat het toepassen van geweld in de levende wereld laagdrempeliger wordt. Iemand neersteken in een spel is niet bijzonder meer en de gamewereld is zo realistisch dat geconsulteerden vrezen dat het de stap naar het daadwerkelijk neersteken van iemand, verkleind.

Het is duidelijk dat **de (sociale) media de samenleving en jongeren sterk beïnvloeden**. De onlinewereld is naast de reguliere media in de loop der jaren een steeds belangrijkere plek in gaan nemen binnen de samenleving en in het bijzonder bij jongeren. Mediabeelden over grote vangsten bij inleveracties bevestigden het onrealistische beeld bij jongeren dat iedereen een wapen draagt. Dit wakkert bij jongeren onveiligheidsgevoelens aan waardoor

zij zichzelf uit zelfbescherming bewapenen. De geschreven en sociale media spelen hierin een rol door de manier waarop ze uitingen en incidenten rondom wapenproblematiek framen of een forum bieden.

Op sociale media laat de manier waarop men elkaar bejegt soms wel wat te wensen over waardoor daar het vuurtje wordt aangewakkerd en later tot escalatie leidt. Zo kan ook online naming and shaming jongeren op ideeën brengen.

Jongeren gebruiken een wapen tijdens een gevecht, omdat ze door sociale media onder druk staan. Als ze een gevecht verliezen of ervan wegrennen, kunnen andere mensen dat via streaming meteen zien. De angst voor imagoschade bij jongeren is daarmee een aanjager voor de wapenproblematiek. Het tegengaan van de problematiek rondom wapens en jongeren op (sociale) mediakanalen is zowel voor de (sociale) mediaplatformen zelf als de keten een uitdaging.

Maatschappelijk ontwikkelingen versterken de wapenproblematiek onder jongeren. Zolang dit en andere onderliggende problemen en oorzaken van de problematiek niet adequaat worden aangepakt, blijven incidenten met jongeren en wapens voorkomen en dus zal de samenleving hierdoor geraakt blijven worden.

Citaten

Er zijn diepgewortelde systeemproblemen in het maatschappelijk domein die snelle verbeteringen bemoeilijken."

Grote maatschappelijke problemen liggen hieronder [onder wapenproblematiek].

Op basis van het onderzoek wat jullie ook mede hebben geïnitieerd, zien we ook dat de problemen omtrent wapens en jongeren een veel integraler vraagstuk is.

Ik zie een aantal factoren [bij wapenproblematiek onder jongeren] die een rol spelen, zoals sociale media.

Wij nemen [online] onze verantwoordelijkheid voor de dingen waar wij invloed op hebben. Maar het is natuurlijk een breder maatschappelijk gesprek, over bijvoorbeeld pestgedrag, over mensen die met wapens rondlopen en dat normaal dreigen te vinden, of die dreigementen uit naar andere groepen.

De 'ik-samenleving' = geen samenleving. We zijn doorgeslagen.

De digitale en fysieke wereld zijn verweven^a

Het is wel leuk dat je dat zegt, de 'echte' wereld, maar voor die jongeren is de onlinewereld de echte wereld. Wij maken nog vanuit onze gedachte een onderscheid in de leefwereld en sociale media. Voor de jongeren is het één.

Het gaat vaak over de online en offlinewereld, maar het is voor de jongeren één wereld.

Met het in elkaar overlopen van de digitale en fysieke wereld wordt het ook genormaliseerd, daarmee hebben jongeren niet eens in de gaten in welke wereld ze leven.

Veel van de jeugdproblematiek speelt ook online, niet alleen rivaliserende jeugdgroepen, maar ook gewoon kleinere bedreigingen over en weer. Daar hebben we een legio voorbeelden van dat dat plaatsvindt en alleen nog maar meer plaatsvindt.

De gamewereld is ook heel groot. Hier wordt gecommuniceerd en deze wereld is bijna niet te onderscheiden van de echte wereld.

(Sociale) Media beïnvloedt de samenleving en jongeren sterk^{a,1}

We worden continu beïnvloed door de digitale wereld.

Beïnvloeding van jongeren vindt plaats door de media, muziek, video's en dergelijke.

In die zin is online geweld niet per se een drijver, maar het is wel een versterker.

Jongeren krijgen door algoritmes agressieve content te zien, ook vanuit andere landen in de hele wereld.

Naming and shaming bijvoorbeeld in de media kan jongeren juist op ideeën brengen.

Er zijn internetsites waarop voetbalsupporters echt laten zien wat voor gewelddadige acties ze doen: voor het vechten tegen elkaar buiten het voetbal om zijn hele competities. Dus via sociale media worden ze ook op ideeën gebracht en uitgedaagd en triggert men elkaar eigenlijk ook.

Mediabeelden over grote vangsten bij inleveracties bevestigen het onrealistische beeld bij jongeren dat iedereen een wapen draagt.

Op sociale media wordt alles opgenaaid en ruzie gemaakt.

Het digitale aspect is ook een probleem. Online elkaar bejegenen en omgaan met elkaar. Daar wordt het vuurtje aangestoken.

Op TikTok heb je nu filmpjes waar reclame gemaakt wordt voor sleutelhangers waar pepperspray aan zit en een klein mesje die je uit kan klappen. En dan zeggen in de reclame dat als je je veiliger wil voelen als meisje, je dan zo'n sleutelhanger moet kopen. Die kan ze dan gebruiken bij een ruzie.

Jongeren gebruiken een wapen tijdens een gevecht, omdat ze door sociale media onder druk staan. Als ze een gevecht verliezen, kunnen andere mensen dat meteen zien.

Sociale media zijn ook een vorm van een wapen hè, een andere vorm van wapens, maar soms net zo schadelijk.

En wij zitten ook heel erg met die drillrap.

De muziekwereld draagt ook bij aan de problematiek.

Het gebrek aan goede rolmodellen en de verheerlijking van geweld in de muziek dragen bij aan het normaliseren van wapengebruik."

Kranten hebben veel invloed.

De online omgeving is ook belangrijker geworden.

Belangrijk als het gaat over wapens dragen uit zelfbescherming, is dat media een rol speelt door het framen van woorden. Dat geeft het gevoel van 'Hey, mijn peers hebben een wapen, dus ik moet dat ook doen.', dat is een breder aandachtspunt voor ons allen. De media laten zien dat er wapens zijn gevonden en dat geeft jongeren het idee dat ook te moeten doen.

Je probeert actief polarisatie tegen te gaan door mensen met bepaalde content lager in de tijdlijn te zetten. Je probeert hiermee de maatschappelijke trends te dempen. Soms krijgen we er ook kritiek op dat we te weinig ruimte bieden voor maatschappelijke discussies.

Online gebeurtenissen vertalen zich naar de fysieke wereld^{a.2}

Series op Videoland en Netflix maken het makkelijk voor jongeren om het op een gewelddadige manier uit te vechten.

We hebben te maken met een onlinegamewereld die zo realistisch is dat gedragingen die daarbinnen plaatsvinden de stap om dit vervolgens in de echte wereld te doen een stuk kleiner maakt.

Ik citeer: 'ik heb zin om groep X te steken'. De jongere heeft het dan online al gedaan [games], in de fysieke wereld gezegd en de volgende stap is het doen.

Het grootste probleem op het moment is de onlinegamewereld. Het is een ontwikkeling waar we echt al verder inzitten dan we denken. Gedrag in de onlinewereld wordt vertaald naar de echte wereld. Wat er online gebeurt, zie je de volgende dag weer terugkomen op school.

Jongeren juttten elkaar op met foto's, maar nemen die inderdaad van het web mee naar de wijk.

In de onlinegamewereld wordt de toepassing van geweld genormaliseerd en dat maakt het toepassen van geweld in de levende wereld laagdrempelig

De onlinewereld biedt nieuwe wegen naar status en erkenning^{a.3}

De onlinewereld biedt natuurlijk een makkelijk podium voor het krijgen van erkenning.

We moeten niet vergeten dat ze ook online leven. De onlinewereld is ook een realiteit voor hun, dat is ook echt. Dus dat geeft ook druk. Ze worden 24/7 gevoed over wat ze wel moeten hebben en wat ze niet moeten hebben, maar het draait nog steeds om erkenning.

Ook alles met het online gebeuren. Het is geen goede reclame, want iedereen heeft het over status.

De onlinewereld bereikt iedereen en is ongrijpbaar voor de keten^{a.4}

Ik hoorde ook van de politie dat heel veel online gebeurt en daardoor is het ongrijpbaar.

In de online omgeving komen kinderen van het basisonderwijs met van alles en iedereen in aanraking.

Als ik wijkagenten spreek, hebben die het vooral over het in elkaar overlopen van de digitale en fysieke wereld.

Online gaat het zo enorm snel en dat is in de praktijk heel erg lastig. Daar kun je bijna niets tegen doen. De politie sluit een groep op een digitaal platform en er zijn er binnen no-time weer 10 open, dus dat is echt een groot probleem.

Er is sprake van de opkomst van het veiligheidsvierkant in plaats van de veiligheidsdriehoek. De onlinewereld is erbij gekomen, maar we doen er eigenlijk weinig mee.

De onlinewereld moet gespecificeerd worden. Er is een groot verschil tussen Instagram en Telegram en de Blackmarket en games."

Op sociale media gebeurt online gedrag steeds minder publiek.

De digitale wereld verandert heel snel. Er zijn steeds weer nieuwe platforms en de taal/symbolen.

Er is sprake van spanningen en polarisatie^b

Wij komen niet in contact met jongeren van een andere cultuur. We zijn van elkaar vervreemd geraakt.

In de levende wereld hebben we te maken met superpolarisatie, intolerantie op alle vlakken.

Internationale spanningen en geopolitieke conflicten dragen bij aan een gevoel van onveiligheid dat jongeren kan aanzetten tot wapenbezit."

Bij een aantal actualiteiten weet je als professional gewoon dat het spanningen en onrust gaat opleveren. De vraag is dan wat betekent het voor de jongeren, hoe gaan de jongeren daar mee om en hoe kunnen we als organisatie daarbij aan de voorkant komen?

Kinderen voelen zich niet welkom in de samenleving.

Geopolitieke spanningen en polarisatie kunnen leiden tot meer wapenbezit onder jongeren, ook hoogopgeleide.

Op een moment dat wij als maatschappij een bepaalde doelgroep gaan uitsluiten op basis van hun afkomst en noem maar op, dan gaat zo 'n doelgroep zich echt niet conformeren aan het burgerschap in Nederland.

Het is echt als je kijkt naar de dreiging in de samenleving, als je kijkt naar wat de impact is op het veiligheidsgevoel van mensen, op andere jeugd, het heeft opschalend effect.

Sportverenigingen worstelen er [wapenproblematiek] ook mee. Het gedrag dat daar getoond wordt is ook heel erg polariserend.

Er is sprake van verharding^c

Er is in het algemeen een toename van agressie en geweld waardoor er sneller gegrepen wordt naar onder andere wapens.

Verharding in de maatschappij.

Kijk die cultuur in het algemeen is gewoon te scherp. En sociale media gooien daar een schepje bovenop.

Ik zou nu zelf niet zo snel meer mensen helpen als er een ruzie is op straat, want je weet niet of ze een wapen hebben. Dat is anders in Brabant, daar zou ik dat wel eerder doen.

Het online stoer doen met een vuurwapen in je hand is misschien wel het vorige probleem. Ik denk dat het huidige probleem het elkaar daadwerkelijk afknallen is.

Knokpartijen escaleren sneller naar mes gebruik.

Ik heb het hier niet over wapens, maar nog een stap ervoor: het brutaler en mondiger worden en lastiger gedrag vertonen.

Er is sprake van normalisatie van wapens^d

Misschien zijn wapens vanuit huis genormaliseerd.

We normaliseren alles van drugs, seks tot wapens. Wat verwacht je dan van de kinderen als wij dat als volwassenen ook doen? Dat is mijn denken.

Het is de norm geworden om een mes te dragen onder kinderen en jongeren.

Doordat jongerenwerkers vuur- of steekwapenbezit niet melden, geef je eigenlijk ook een signaal af van het is normaal hier.

Ik denk sowieso dat jongeren heel makkelijk een wapen meenemen.

Ik denk dat het achterliggende probleem het normaliseren van wapenbezit en -gebruik is.

Ik mis tegenkracht op straat. Je verkoopt toch geen wapens aan kinderen?

Er is sprake van normvervaging^e

Het probleem ligt bij normvervaging. Jongeren hebben tegenwoordig andere normen en waarden. Zijn vooral na corona opstandig geworden tegenover overheid en onderwijs en hebben steeds minder vertrouwen.

Slecht voorbeeldgedrag landelijke politici.

Er is wantrouwen naar overheid^f

Het wantrouwen tussen de burger en overheid, onder andere door armoede en gebrek aan perspectief, leidt ertoe dat jongeren in hun omgeving naar respect gaan zoeken.

De problemen die nu spelen in de wereld, dragen bij aan dat verlaagd vertrouwen en de manier waarop de overheid hiermee omgaat. Misschien dat dit wat meer speelt in de hoger opgeleide kringen omdat die zich daar wat meer mee bezighoudt. Ik denk dat dat ook bijdraagt aan minder vertrouwen hebben in de gevestigde orde. Wat een schakel kan zijn in de route naar dit probleem, ouderschap.

Wat ik wel zie in mijn sociale media bubbel, is wantrouwen richting de overheid en de gevestigde orde. Het afzetten daartegen. Wat er indirect aan kan bij dragen dat ze met vervelende groepen omgaan etc.

Bij jongeren zie je veel de houding van 'ieder voor zich', ouders spelen daarin ook een rol, want dat is hun voorbeeld. Wat verwachten we dan van die kinderen hoe ze zich gedragen naar autoriteiten als school en de politie als ze geen goed voorbeeld hebben.

Een (deel) van de jongeren voelen zich niet vertegenwoordigd door de samenleving. Instituten zijn er niet voor hen.

Er heersen onveiligheidsgevoelens^g

Het speelt breder dat jongeren zich onveilig voelen.

De samenleving is wél onveiliger, zeker voor een grote groep mensen. Erken dat.

Jongeren in Amsterdam-Zuidoost zien wapengeweld om zich heen. Ze zien jongeren of vrienden slachtoffer worden. Het is een stukje veiligheid willen en een manier om dit zelf in de hand te hebben.

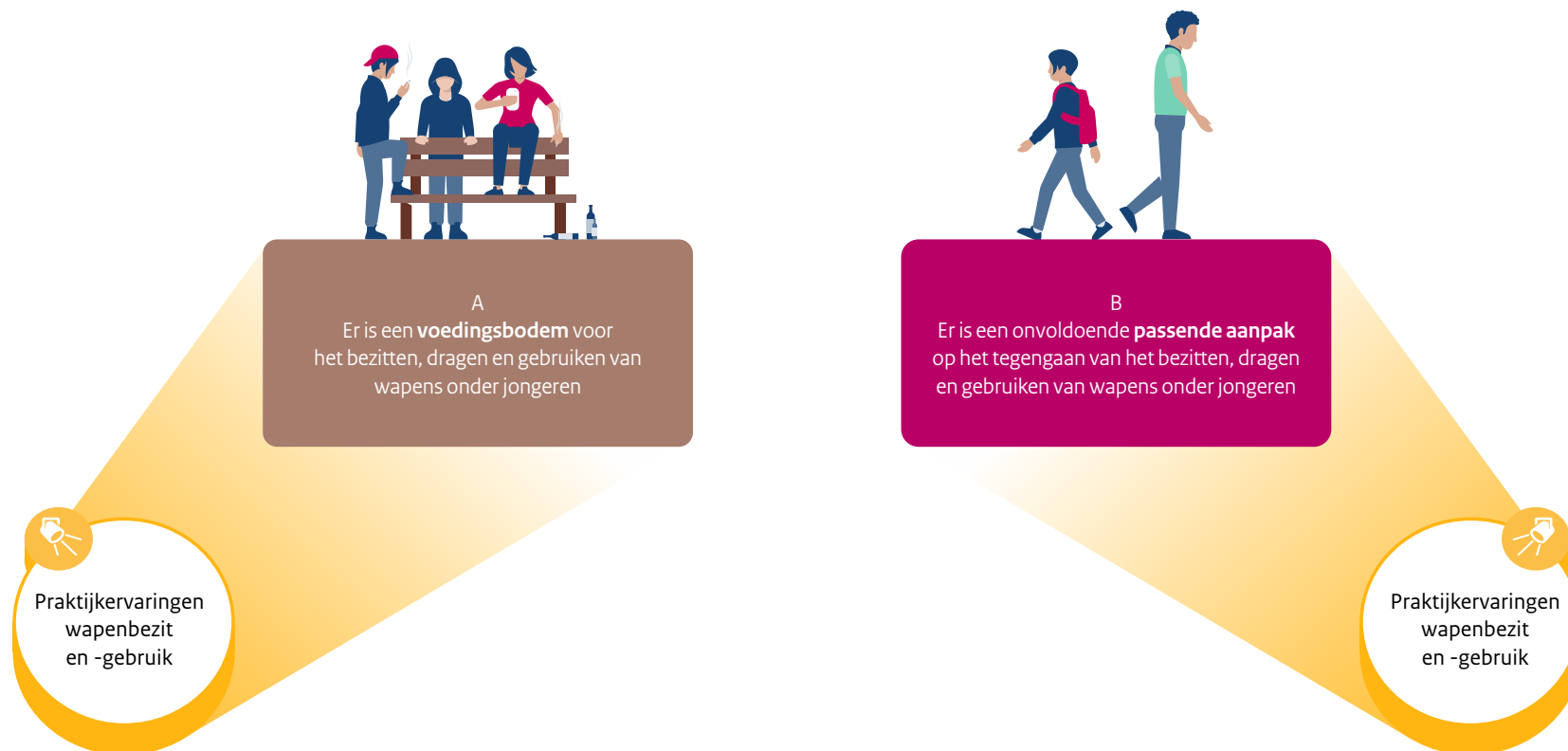
Er staat druk op jongeren^h

Als je kijkt naar het huidige tijdsbeeld, dan denk je er wordt een ongelooflijke druk op deze gastjes gezet, of je presteert of je hoort er niet bij.

Spots

Wapenproblematiek onder jongeren
in het licht van praktijkervaringen

Wapenproblematiek onder jongeren in het licht van praktijkervaringen

Afsluitend zijn er de twee gele munten: de zogenaamde spots. Deze onderdelen geven aan 'deze problematiek moet u bezien in het licht van...' Daaronder hangen quotes die de problematiek meer context geven. Zo komt een deel van de professionals en jongeren zelf in aanraking met wapenproblematiek (onder jongeren), een deel ziet dat dit bij anderen speelt en voor weer anderen is het (gelukkig) een ver van de bed show.

Citaten

A. Er is een voedingsbodem voor het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Praktijkervaringen met het bezitten, dragen en gebruiken van wapens

Er zijn drie groepen wapenbezitters en degenen die het wapen alleen bezitten zijn niet het probleem, maar wel zij die wapens dragen en gebruiken.

Het beschikbaar hebben van wapens is geen probleem, maar het dragen ervan, zeker in risicolocaties waar veel jongeren bij elkaar komen, want de kans op escalatie is daar aanwezig.

Het ligt vaak bij het individu die beslist om iets wel of niet te doen.

Het is een optelsom van peergroep, een bepaalde vriendengroep, je wordt beïnvloed, weinig perspectief met school, leer- en arbeidsmarkt, een bepaald straatgedrag.

Geen herkenning

Nooit zelf gedragen.

Nee. Je hoort wel eens wat, maar niet vanuit mijn eigen omgeving. Bijvoorbeeld dat er in de stad X wel eens iets gebeurt. Is een beetje een andere wereld.

Het heeft geen invloed in mijn dagelijks leven.

Kom er niet mee in contact.

Ik heb mij als jongere nooit echt zorgen gemaakt over wapens bij jongeren.

Nooit zelf gedragen. Wel eens een zakmes als sleutelhanger gehad. Maar niet direct geassocieerd als een wapen. Er is verschil tussen een zakmes voor tijdens vakantie takje snijden en zakmes met slechte intentie. Ligt aan de context.

Deels herkenning

Wel van bewust.

Ik denk dat wapens op school op zich wel meevalt, maar het probleem zich vooral buiten afspeelt.

Ik ken wel vrienden die wapens dragen.

Op de basisschool heb ik mij wel zorgen gemaakt. Daar was een jongen met een wapen. Hij liet op het schoolplein een mes zien, omdat hij vond dat hij gepest werd. We zijn toen naar de directeur gerend. Hij is toen een tijdje van school gestuurd en mocht niet mee op kamp. Dat is denk ik de enige keer dat ik te maken heb gehad met een wapen. Maar verder zijn dat niet echt het type jongeren waarmee ik sowieso omga in mijn vriendenkring. Dus, nee, ik maak me er niet heel erg zorgen om.

‘s Avonds laat met de tram zie ik soms types waarbij ik echt niet in de buurt wil komen. Ik pak dan liever een trein later. Vervelend dat sommige jongere, die er onverzorgd uitzien je aanspreken op het station of ik een vuurtje heb. Ik kan mij wel voorstellen dat zulke jongens wapens dragen.

Je let natuurlijk wel op wat voor types er rondlopen, maar het is niet meteen dat ik denk, die kan een wapen hebben. Ik let wel meer op in Den Haag, dan wanneer ik bij mijn ouders ben in Brabant.

Herkenning

Ik ben wel eens bij een vechtpartij geweest en dat jongeren dan wapens dragen. Ze dragen dan messen. Dat gebeurt best vaak.

Ja, daar [wapens bij jongeren] maak ik mij wel eens zorgen over.

Soms worden mensen gewoon op straat aangevallen. Laatst is er ook een vrouw van 30 neergestoken door een jongen van 14 jaar. Hier in de stad.

In de school was het veilig, om het maar even zo te zeggen. Maar we wisten wel dat ze de wapens af en toe bij zich hadden en buiten dus ook achterlieten.

B. Er is een onvoldoende passende aanpak op het tegengaan van het bezitten, dragen en gebruiken van wapens onder jongeren

Praktijkervaringen met het bezitten, dragen en gebruiken van wapens

Geen herkenning

Wij werken met een redelijke lichte doelgroep. Dus gelukkig herkennen wij ook het signaal dat bij de meeste jongeren dit niet speelt of die niet zomaar een mes meenemen of een wapen meenemen en dat normaal vinden.

Nooit zelf gedragen.

Nee. Je hoort wel eens wat, maar niet vanuit mijn eigen omgeving. Bijvoorbeeld dat er in de stad X wel eens iets gebeurt. Is een beetje een andere wereld.

Het heeft geen invloed in mijn dagelijks leven.

Komt er niet mee in contact.

Ik heb mij als jongere nooit echt zorgen gemaakt over wapens bij jongeren.

Nooit zelf gedragen. Wel eens een zakmes als sleutelhanger gehad. Maar niet direct geassocieerd als een wapen. Er is verschil tussen een zakmes voor tijdens vakantie takje snijden en zakmes met slechte intentie. Ligt aan de context.

De incidenten die wij in de justitiële jeugdinrichtingen hebben betreft over het algemeen geen wapenbezit en -geweld. Dus het speelt zich voornamelijk buiten de inrichtingen af.

Herkenning

We hebben natuurlijk heel veel contact, ook met scholen, de welzijnswerkers en wijken. Daarin zien we toch echt wel dat heel veel jongeren in ieder geval een wapen bezitten en soms ook gebruiken.

Op het moment dat het schoolniveau wat lager is, dan gaan de wapens echt mee de school in. De kluisjes in, de tassen in. Op het moment dat het niveau wat hoger is, dus als je het hebt over havo/vwo, dan zijn er ook wapens aanwezig, maar dan worden ze vaak buiten verstopt of iets dergelijks.

Ronselen moet gewoon mensenhandel genoemd worden. Niets meer niets minder. We moeten dingen gaan benoemen. We laten dingen veel te lang op een beloop.

Jongeren leggen ook hun wapens in de bosjes neer, zodat als ze het terrein verlaten, in ieder geval altijd hun wapen bij zich hebben. En dat ging dan voornamelijk om een mes. En die werden dan ook in die bosjes overal gevonden.

Op het moment dat het niveau wat hoger is, dus als je het hebt over havo/vwo, dan zijn er ook wapens aanwezig, maar dan worden ze vaak buiten verstopt of iets dergelijks.

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Maart 2025